

Bu proje Avrupa Birliđi ve Türkiye
Cumhuriyeti tarafından finanse
edilmektedir

Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Teknik Destek Projesi

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE EKİPLERİNİN VE DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULAYAN REHBER ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU (Faaliyet 1.2.7.5)

(Nihai Rapor)

Ağustos 2014

Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi
Fight against Violence towards Children

PSİKOSOSYAL MÜDAHALE EKİPLERİNİN VE DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULAYAN REHBER ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU

Yrd. Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU
Ar. Gör. Ahmet YUMUŞAK

Ağustos, 2014

İÇİNDEKİLER

Amaç ve kapsam	4
Evren ve örneklem.....	7
Veri Toplama Araçları	10
Veri Toplama Süreci.....	10
Verilerin Analizi.....	10
Sonuç ve Öneriler	55
BİLGİ FORMU	62
EKLER	62
Ek 1 – Bilgi Formu	62
Ek 2 – Odak Grup Toplantılarına Ait Program	73
Ek 3 – 16-17 Ocak 2014 Adana	74
Ek 4 – 23-24 Ocak 2014 Elazığ	75

Önsöz

Küresel bağlamdaki gelişmişliğin en önemli göstergeleri arasında, ülkelerin çocuca yönelik nasıl bir yaklaşım içerisinde oldukları yer almakta. Sunulan hizmetin ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı ya da ne düzeyde karşıladığını ortaya koyarak samimiyetle, sonuç doğrultusunda gerekli revizyonun yapıp yapılmadığı da ulaşılan son noktanın, çocuğun yüksek yararına ne kadar yakın durulduğunu belirlemekte.

“Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi” kapsamında gerçekleştirilmiş olan bu çalışma ile risk altında olan ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde hizmet alan çocuklara ve onların bakım verenlerine yönelik sunulan danışmanlık tedbiri uygulamalarının kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın nihai amacı ise, kaliteyi güçlendirmek ve saha uygulamalarını zenginleştirerek **geribildirim odaklı gelişimi sürekli hale getirmek** için danışmanlık tedbiri uygulayıcı el kitabının güncel olarak nelere ihtiyaç duyduğunun tespitini rehber öğretmenler aracılığıyla gerçekleştirmektir.

Hizmeti sunduğunuz aracın kalitesi, sunduğunuz hizmetin kalitesini de artıracaktır. Bu nedenle bu çalışma, alandaki rehber öğretmenlerin uygulama repertuarlarını besleyecek önemli bir gerekçe ile harekete geçmiştir. Sonucundan özellikle çocuklarımızın etkili bir şekilde yararlanabilmelerinin sağlanabilmesi dilekleriyle...

Yrd. Doç. Dr. Haktan Demircioğlu
Ağustos, 2014

Amaç ve kapsam

Çocuk, -evrensel bağlamda- reşit olana kadar yani resmi olarak kendi ayakları üzerinde durabilecek yaş olan 18'e gelene kadar bir takım haklara sahip olarak ve bu hakların niteliğini güçlendirici bazı sorumlulukları yerine getirerek gelişimini sürdürmelidir. Bu gereklilik, 1989 yılında yayınlanan *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme* ile somutlaştırılmış ve sınırlar net bir şekilde çizilmiştir. Türkiye de, söz konusu sözleşmeyi 1990 yılında imzalamıştır. (Onay Tarihi – TBMM)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 18 yaşın altında olanları çocuk olarak tanımlayarak başlamış, sözleşmede çocukların "olmazsa olmaz" hakları şu başlıklar altında toplanmıştır;

- Ana–babanın rolü ve sorumluluğu; bunun ihmal edildiği durumlarda ise devletin rolü ve sorumluluğu
- Bir isme ve vatandaşlığa sahip olma ve bunu koruma hakkı
- Yaşama ve gelişme hakkı
- Sağlık hizmetlerine erişim hakkı
- Eğitime erişim hakkı
- İnsana yakışır bir yaşam standardına erişim hakkı
- Eğlence, dinlenme ve kültürel etkinlikler için zamana sahip olma hakkı
- İstismar ve ihmalden korunma hakkı
- Uyuşturucu bağımlılığından korunma hakkı
- Ekonomik sömürüden korunma hakkı
- İfade özgürlüğü hakkı
- Düşünce özgürlüğü hakkı
- Dernek kurma özgürlükleri hakkı
- Çocukların kendileriyle ilgili konularda görüşlerini dile getirme hakkı
- Özel gereksinimleri olan çocukların hakları.

Türkiye’de, özellikle hak mahrumiyeti yaşayabilecek çocuklara yönelik önleyici ve koruyucu müdahalede bulunabilmek amacıyla 2005 yılında “Çocuk Koruma Kanunu” çıkarılmış; bu Kanun çerçevesinde gerçekleştirilecek faaliyetlerin çerçevesi 2006 yılında yürürlüğe giren “Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Kanun ve Yönetmelikte, korunması gerekli çocukların temel hak alanlarından olan eğitim, sağlık, danışmanlık, bakım ve barınmanın tanımlamaları ve hizmet kapsamı görünür kılınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Kanun ve Yönetmelik kapsamında, eğitim ve danışmanlık hizmet alanlarında doğrudan; barınma hizmet alanında ise dolaylı hizmet sunumu ile görevlendirilmiştir. Sözleşmede sınırları çizilen haklar ile söz konusu Kanun ve Yönetmelik ilişkilendirildiğinde özellikle aşağıdaki hakların doğrudan ya da dolaylı olarak Milli Eğitim Sistemi ile ilgili olduğu; yani Türkiye’de bu hakları yerine getirmekle mükellef paydaş kurumlardan birinin de MEB olduğu görülmektedir.

- **Ana–babanın rolü ve sorumluluğu; bunun ihmal edildiği durumlarda ise devletin rolü ve sorumluluğu**
- **Eğitime erişim hakkı**
- **Eğlence, dinlenme ve kültürel etkinlikler için zamana sahip olma hakkı**
- **İstismar ve ihmalden korunma hakkı**
- **Uyuşturucu bağımlılığından korunma hakkı**
- **İfade özgürlüğü hakkı**
- **Düşünce özgürlüğü hakkı**
- **Çocukların kendileriyle ilgili konularda görüşlerini dile getirme hakkı**
- **Özel gereksinimleri olan çocukların hakları**

MEB, gerek Sözleşme, gerekse Kanun ve Yönetmelik bazında, kendi görev, rol ve sorumlulukları çerçevesinde plan ve programa dayalı uygulamalarını gerçekleştirmiş; özellikle danışmanlık tedbiri kapsamında, eş zamanlı olarak İçişleri Bakanlığı ve -mülga- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile işbirliği içerisinde hazırlanarak 2008 yılında yürürlüğe giren “Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ”in paydaşlarından biri olarak faaliyette bulunmaya devam etmiştir.

MEB, Tebliğ çerçevesindeki sekreteryaya görevi gereği, danışmanlık tedbiri uygulama görevi olan sosyal çalışma görevlilerine yönelik düzenlenecek eğitim programının hazırlanması aşamasındaki sorumluluğunu yerine getirerek söz konusu materyali (danışmanlık tedbiri kararları uygulayıcı el kitabı) 2011 yılında tamamlamış ve paydaşların görüş ve onaylarına sunmuştur. Diğer taraftan kendi ilgili personeline yani rehber öğretmenlere yönelik ilk eğitici eğitimini Eylül 2011 içerisinde gerçekleştirmiştir. 24 rehber öğretmene yönelik düzenlenen söz konusu eğitimin devamı olmamıştır. Bu nedenle aradan geçen üç yıl içerisinde eğitim programının alan bazında yeni gereksinimlere ihtiyaç duyup duymadığı test edilememiştir.

Özellikle risk altında olan ya da kanunla ihtilafa düşmüş çocukların eğitsel ve psikososyal gelişimlerine ne düzeyde samimi ve etkili dokunuşlarda bulunulduğunun ortaya konabilmesi için geliştirilmiş eğitim programının sahada uygulanmasına; bu nedenle de söz konusu eğitim materyalinin güncellenerek sahada test edilmesine ivedilikle ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca,

danışmanlık tedbiri uygulayan rehber öğretmenlerin -spesifik bir alan olması nedeniyle- bu eğitime ihtiyaç duyduklarını dile getirmeleri de dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan bir diğeri olarak değerlendirilmektedir.

Danışmanlık tedbirini uygulayan rehber öğretmenlerin, eş zamanlı olarak psikososyal müdahale hizmetlerini de yürütmekte oldukları bilinmektedir. Bu çerçevede, danışmanlık hizmetlerini sunarken, 1999 Marmara Depremi'nden sonra Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan psikososyal müdahale eğitim modüllerinden yararlandıkları görülmektedir. Rehber öğretmenler, risk altında olan bir çocuğa ya da anne babasına, bu eğitimlerden elde ettikleri müdahale örnekleri üzerinden de danışmanlık hizmeti sunmaktadır.

Rehber öğretmenler, travma sonrası tepkilerin normalleşmesi aşamasında çocuklara, anne babalara ve öğretmenlere yardımcı olmadan önce; psikoeğitim, psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma, sınıf temelli müdahale ve grupla psikolojik danışma-toparlanma tekniklerinin öğretilmesi konularında eğitim almaktadır. Zorlu yaşam olaylarının birey üzerindeki etkisini azaltmak ve yeniden normal davranımda bulunmalarını sağlamak adına, bu eğitimler üzerinden rehber öğretmenlerin daha nitelikli hizmet sundukları varsayılmaktadır.

Danışmanlık tedbiri uygulamalarının da bir psikososyal müdahale olduğu öngörüldüğünde; psikososyal müdahale uygulamalarına yönelik eğitim ihtiyacının da ortaya konması zaruri olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda gerçekleştirilen “Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi” kapsamında, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre, hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuğa ve onun ebeveynine/bakım verenine yönelik psikoeğitsel faaliyetlerde bulunan rehber öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, rehber öğretmenlerin hizmet kalitesini artırmak için gerekli gördükleri eğitim konu başlıklarının ortaya konması, bu veriler üzerinden “Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı El Kitabı”nın gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi için temel dayanak oluşturulması hedeflenmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evren ve örneklem grubunun sınırı, “Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi” kapsamında belirlenmiş pilot iller olan Adana, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Gaziantep, Kayseri, Konya, Malatya ve Mersin il sınırları içerisinde yer alan merkez ilçeler tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1 – Pilot İllerin Sınırları İçerisinde Yer Alan Merkez İlçeler

	Pilot iller	Merkez İlçeler
1	Adana*	Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Karaisalı
2	Çorum	Merkez
3	Diyarbakır*	Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir
4	Elazığ	Merkez
5	Erzurum*	Aziziye, Palandöken, Yakutiye
6	Gaziantep*	Şehitkâmil, Şahinbey, Oğuzeli
7	Kayseri*	Melikgazi, Kocasinan, Hacılar, İncesu, Talas
8	Konya*	Meram, Selçuklu, Karatay
9	Malatya*	Battalgazi, Yeşilyurt
10	Mersin*	Akdeniz, Mezitli, Toroslar, Yenişehir

*Büyükşehir

Ardından, 10 pilot ilde çalışan rehber öğretmen sayıları, Tablo 1’de yer alan ilçelere göre Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) üzerinden tespit edilmiştir (Veri tabanına erişim tarihi, 02.01.2014). MEBBİS’te yer alan veriler doğrultusunda, Adana’da 550, Çorum’da 125, Diyarbakır’da 398, Elazığ’da 192, Erzurum’da 193, Gaziantep’te 436, Kayseri’de 339, Konya’da 301, Malatya’da 298 ve Mersin’de 382 olmak üzere merkez ilçelerde görev yapan **toplam 3214 rehber öğretmen araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur**. Pilot illere ait merkez ilçelerde çalışan rehber öğretmen sayılarının detayları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 – Pilot İllere Bağlı Merkez İlçelerde Çalışan Rehber Öğretmen Sayıları

	Pilot iller	Merkez İlçeler	Rehber Öğretmen Sayısı
1	Adana*	Seyhan	206
		Yüreğir	118
		Çukurova	181
		Sarıçam	38
		Karaisalı	7
		Toplam	550
2	Çorum	Merkez/Toplam	125
3	Diyarbakır*	Bağlar	108
		Kayapınar	117
		Sur	52
		Yenişehir	121
		Toplam	398
4	Elazığ	Merkez/Toplam	192
5	Erzurum*	Aziziye	20
		Palandöken	82
		Yakutiye	91
		Toplam	193
6	Gaziantep*	Şehitkâmil	217
		Şahinbey	206
		Oğuzeli	13
		Toplam	436
7	Kayseri*	Melikgazi	162
		Kocasinan	126
		Hacılar	1
		İncesu	4
		Talas	46
		Toplam	339
8	Konya*	Meram	91
		Selçuklu	148
		Karatay	62
		Toplam	301
9	Malatya*	Battalgazi	150
		Yeşilyurt	148
		Toplam	298
10	Mersin*	Akdeniz	107
		Mezitli	61
		Toroslar	104
		Yenişehir	110
		Toplam	382
Genel Toplam			3214

Çalışma örnekleminde yer alacak rehber öğretmen sayısı, % 5 hata/hoşgörü payı ve % 95 duyarlılıkla hesaplanmış, minimum örneklem hacmi 429 rehber öğretmen olarak elde edilmiştir. Buna göre, 10 pilot ilde **basit tesadüfi örnekleme yöntemi** ile seçilecek 429 rehber öğretmen çalışma örneklemini oluşturmuştur. Her bir pilot ilden kaç rehber öğretmenin örneklem grubunda yer alması gerektiği Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 – İlçeler Bazında Örneklem Grubunda Yer Alan Rehber Öğretmen Sayısı

	Pilot iller	Merkez İlçeler	Rehber Öğretmen Sayısı
1	Adana*	Seyhan	27
		Yüreğir	16
		Çukurova	24
		Sarıçam	5
		Karaisalı	1
		Toplam	73
2	Çorum	Merkez/Toplam	17
3	Diyarbakır*	Bağlar	14
		Kayapınar	16
		Sur	7
		Yenişehir	16
		Toplam	53
4	Elazığ	Merkez/Toplam	25
5	Erzurum*	Aziziye	3
		Palandöken	11
		Yakutiye	12
		Toplam	26
6	Gaziantep*	Şehitkâmil	29
		Şahinbey	27
		Oğuzeli	2
		Toplam	58
7	Kayseri*	Melikgazi	22
		Kocasinan	17
		Hacılar	1
		İncesu	1
		Talas	6
		Toplam	47
8	Konya*	Meram	12
		Selçuklu	20
		Karatay	8
		Toplam	40
9	Malatya*	Battalgazi	20
		Yeşilyurt	19
		Toplam	39
10	Mersin*	Akdeniz	14
		Mezitli	8
		Toroslar	14
		Yenişehir	15
		Toplam	51
Genel Toplam			429

Ancak, basit tesadüfi örneklem yoluyla rehber öğretmenlerin tespit edilmesi aşamasına geçildiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot il milli eğitim müdürlüklerinden istenen danışmanlık tedbiri uygulayan rehber öğretmen listeleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda Diyarbakır, Gaziantep, Elazığ ve Malatya’da danışmanlık tedbiri uygulamasını gerçekleştiren rehber öğretmen sayısının Tablo 3’de belirlenen sayıdan oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu

nedenle, Diyarbakır, Gaziantep, Elazığ ve Malatya’da söz konusu uygulamayı gerçekleştirdiği belirtilen tüm rehber öğretmenler örnekleme dahil edilmiş; diğer illerdeki katılımcılar ise Tablo 3’te yer alan sayılara göre belirlenmiştir. ***Bu çerçevede 10 pilot ilden toplam 365 rehber öğretmen çalışmanın nihai örneklem grubunu oluşturmuştur.***

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, akademik danışmanlar tarafından geliştirilmiş olan ve 46 maddeden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun taslağına yönelik, konu kapsamında çalışan Bakanlık ve proje ekibi ile odak grup toplantısına katılan 50 rehber öğretmenden geri bildirim alınarak ankete son hali verilmiştir (Ek 1-Anket formu).

Çalışmada ayrıca odak grup toplantıları aracılığıyla rehber öğretmenlerin görüş ve önerileri hem yazılı olarak hem de mülakat tekniği ile toplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Veriler, odak grup toplantıları ve anket formu olmak üzere iki şekilde toplanmıştır. İlk etapta veriler, 16-17 Ocak 2014 tarihleri arasında Adana’da ve 23-24 Ocak 2014’de Elazığ’da ikişer gün gerçekleştirilen odak grup toplantılarında rehber öğretmenlerle küçük grup paylaşımları ve bireysel görüşmeler üzerinden toplanmıştır. Toplantı programı Ek 2’de, Adana toplantısının katılımcıları Ek 3’te, Elazığ toplantısının katılımcıları ise Ek 4’te sunulmuştur.

Sonrasında ise pilot illerde görev alan ve odak grup toplantılarına katılmamış olup örneklem grubuna seçkisiz olarak dahil edilen rehber öğretmenlerden Ek 1’de yer alan anket formu üzerinden yazılı olarak bilgi temin edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde bilimsel araştırmalarda güvenilir program olan **SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) 20.0 sürümünden** yararlanılmıştır. Verilerin odak grup toplantılarından ve bireysel görüşmelerden elde edilenleri içerik analizi ile değerlendirilmiş, anket formları üzerinden elde edilenleri ise frekans ve yüzde tabloları oluşturularak analiz edilmiştir.

1) Odak grup toplantılarından elde edilen bulgular

Bu bölümde odak grup toplantılarından elde edilen bilgilerin derlenmesi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır.

a) Danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik bulgular

İlk etapta, küçük grup paylaşımlarından elde edilen veriler derlenmiştir.

Rehber öğretmenlerden, danışmanlık tedbiri uygulamalarını temel alarak bu hizmet alanında kişisel ve kurumsal olarak güçlü, zayıf yönleri düşünmeleri; ardından da bu yönleri temel alarak tehditleri ve fırsatları belirlemeleri istenmiştir. Sonuçlar Şekil 1 ve Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 1 – Kişisel Yetkinlik Üzerinden Danışmanlık Tedbiri Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi

Şekil 2 – Kurumsal Yetkinlik Üzerinden Danışmanlık Tedbiri Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi

Yapılan SWOT analizi sonucunda elde edilen nitel verilere bakıldığında, danışmanlık tedbiri kararlarını uygulayan sosyal çalışma görevlilerinin alan (psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler, psikoloji) mezunu olmaları ve konuyla alakalı -her türlü bürokratik sınırlandırmalara rağmen- motivasyonlarını korumaları, onların spesifik amacın (nihai hedefe hizmet eden danışmanlık) odağında olduklarını ortaya koymaktadır. Uygulamaları gerçekleştirmekle mükellef sosyal çalışma görevlilerinin; konuya özgü eğitim almamalarını ve kurumsal işleyiş bazında eksik ve hatalı yaklaşımların olmasını zayıflık ve tehdit unsuru olarak değerlendirmeleri, alınması gereken tedbirlerin çerçevesi olarak düşünülebilir. Bu bağlamda, fırsat olarak görülen kalifiye personel ve materyal kaynaklarının etkili kullanımları ile sorunların çözümlenebileceğine yönelik inancın güçlü olduğundan dem vurulabilir.

Bireysel görüşmeler üzerinden elde edilen nitel veriler çözümlendiğinde danışmanlık tedbiri uygulamalarında karşılaşılan güçlükler Şekil 3'te, olası çözüm önerileri ise Şekil 4'te gruplandırılmıştır.

Şekil 3 –Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Sorunlar

Uygulama prosedürüne hâkimiyetsizlik / Standarta sahip olunmaması
❖ Uygulayıcı rehber öğretmenlerin özellikle uygulama prosedürünün aşamalarında (uygulama planı hazırlama, uygulamayı gerçekleştirme ve raporlama), bilgi eksikliği ya da hatalı yönlendirmeler nedeniyle sorunlar yaşaması ❖ Uygulamalarda standartların belirlenememiş olması
Konuya özgü eğitimlerin gerçekleştirilmemiş olması
❖ PDR, EPH ya da psikolojiden mezun olunmuş olsa da konunun hassasiyetine binaen spesifik beceri eğitimlerine duyulan ihtiyacın giderilememiş olması ❖ Uygulayıcıların yetkinlik düzeylerinin birbirinden farklı olması
Kurumsal duyarlılığa sahip olunmaması / Gizliliğin ihlali
❖ Danışmanlık tedbiri uygulamalarında gösterilmesi gereken kurumsal hassasiyetin yöneticiler ve diğer ilgili personel tarafından yeterli düzeyde gösterilmemesi ❖ Araç olarak kullanılan prosedürün amaca dönüşmüş olması (resmi işlemlere odaklanma, çalışmanın öz odağından uzaklaşma) ❖ Gizliliğinin sağlanması gerekirken dosyadaki bilgilere ilgisi ve izni olmayan birçok kişinin ulaşabilmesi
Görev, rol ve sorumlulukların belirgin olmaması
❖ İl yürütme kurulu toplantılarında milli eğitim müdürünün danışmanlık tedbiri uygulamakla yükümlü rehber öğretmen listesini hakimlerle paylaşmaması ❖ Milli eğitim müdürlüğü ve diğer okul ve kurum yöneticilerinin Tebliğ'den haberdar olmamaları ❖ Sorumluluğun ve iş yükünün, eşit şekilde ve mevzuata uygun olarak tasnif edilememesi ❖ Bu görevin, birçok uygulayıcı rehber öğretmen varken kısıtlı sayıdaki rehber öğretmene ya da yalnızca RAM'a verilmesi
Kurumlar arası işbirliğinde karşılaşılan sorunlar
❖ İşbirliğine yönelik dirençle karşılaşma ❖ İşbirliğinin gereksiz görülmesi ❖ Her bir kurumun kendi işini diğerlerinden daha değerli görmesi

Şekil 4 –Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Çözüm Önerileri

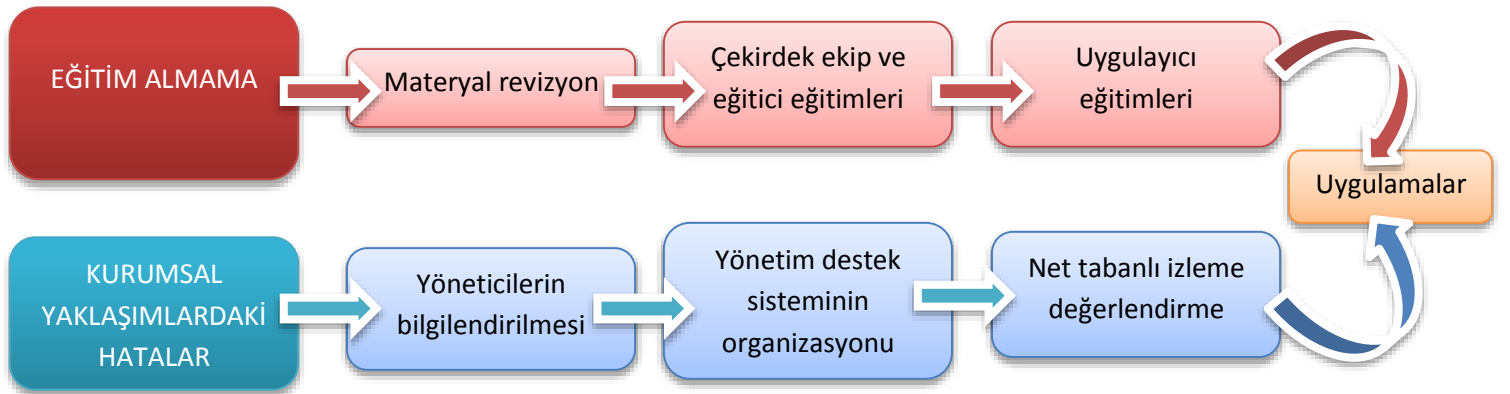
Uygulama prosedürünün rehber öğretmenler ve diğer ilgili personel tarafından özümzenmesinin sağlanması
❖ Uygulayıcı rehber öğretmenlerin özellikle uygulama prosedürünün aşamalarında (uygulama planı hazırlama, uygulamayı gerçekleştirme ve raporlama) yetkinlik kazanmalarının sağlanması ❖ Uygulamalarda standartların belirlenmiş ve deklare edilmiş olması ❖ Tüm diğer ilgili personele yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
Konuya özgü eğitimlerin gerçekleştirilmesi
❖ Uygulayıcı rehber öğretmenlerin “uygulama planı hazırlayabilme”, “spesifik konularda çocukla ve bakım verenle bire bir çalışabilme” ve “rapor yazabilme” becerilerinin kazandırılması için eğitimlerin gerçekleştirilmesi
Kurumsal duyarlılığın artırılması / Gizliliğin ihlalinin önlenmesi için etik kurul oluşturulması
❖ Danışmanlık tedbiri uygulamalarında gösterilmesi gereken kurumsal hassasiyetin azami düzeye erişebilmesi için savunu çalışmalarında bulunulması ❖ Gizlilik ihlal durumlarının ortadan kaldırılması için etik kurulun oluşturulması ve bu kurula önemli yetkilerin verilmesi
Görev, rol ve sorumlulukların belirginleştirilmesi
❖ İl yürütme kurulu toplantılarında milli eğitim müdürünün danışmanlık tedbiri uygulamakla yükümlü rehber öğretmen listesini hakimlerle paylaşması, ❖ Milli Eğitim Müdürlüğü ve diğer okul ve kurum yöneticilerinin Tebliğ’den haberdar olmalarının sağlanması ❖ Sorumluluğun ve iş yükünün, eşit şekilde ve mevzuata uygun olarak tasnif edilmesi
Kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesi
❖ Konu bazında aylık kurumlar arası değerlendirme toplantılarının gerçekleştirilmesi ❖ Ortak çözüm önerilerinin üretilmesi için, vaka tartışmaları yapabilecek platformların hazırlanması ❖ Ortak bir izleme değerlendirme sisteminin geliştirilmesi (her türlü etik ihlalin önünü kesmeye yönelik)

Küçük grup paylaşımları ve görüşmeler üzerinden bir değerlendirme yapıldığında danışmanlık tedbiri uygulamaları bazında rehber öğretmenlerin süreçte yaşadıklarının aşağıdaki gibi özetlenebileceği düşünülmektedir;

- **Alan ile ilgili kuramsal bilgide -nispeten- sorun yaşanmadığı** ancak böylesine hassas bir konuda uygulama aşamasında hata yapmaktan büyük ölçüde çekinildiği,
- Çocuk koruma süreci ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğu,
- Hukuki bilgilerin çok karmaşık olarak algılandığı,
- Hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuğa ve ailesine yönelik **nasıl bir eylem planı hazırlanacağı, nasıl bir uygulama gerçekleştirileceği ve nasıl rapor yazılacağı** konularında çelişkiye düştüğü görülmüştür.

SWOT analizinden ve bireysel görüşmelerden yola çıkarak aşağıdaki yol haritası önerilebilir;

Şekil 5 –SWOT Analizi ve Bireysel Görüşmelere Göre Önerilen Yol Haritası

b) Psikososyal müdahale uygulamalarına yönelik bulgular

İlk etapta, küçük grup paylaşımlarından elde edilen veriler derlenmiştir.

Rehber öğretmenlerden, psikososyal müdahale uygulamalarını temel alarak bu hizmet alanında kişisel ve kurumsal olarak güçlü, zayıf yönleri düşünmeleri; ardından da bu yönleri temel alarak tehditleri ve fırsatları belirlemeleri istenmiştir. Sonuçlar Şekil 6 ve Şekil 7’de verilmiştir.

Not: Bu araştırmanın teknik şartnamesinde krize müdahale ekipleri ve psikososyal müdahale ekipleri ayrı iki ekip olarak ifade edilmiştir. Hâlbuki Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilen ekipler “psikososyal müdahale” başlığı altında hizmet vermektedir. Her ne kadar sahada iki ekip ismine rastlansa da MEB bu karmaşayı gidermek için hem önlemeyi hem de kriz odaklı müdahaleyi barındıran psikososyal müdahale kavramını kullanmaktadır. Bu nedenle söz konusu araştırmada, bütünlüğü korumak adına, krize müdahale hizmetini sunan psikososyal müdahale kavramı kullanılmıştır.

Şekil 6 – Kişisel Yetkinlik Üzerinden Psikososyal Müdahale Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi

Şekil 7 – Kurumsal Yetkinlik Üzerinden Psikososyal Müdahale Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi

Yapılan SWOT analizi sonucunda elde edilen nitel veriler irdelendiğinde, psikososyal müdahale uygulamalarını gerçekleştiren rehber öğretmenlerin alan (psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler, psikoloji) mezunu olmaları ve –yöneticilerin duyarsızlığına rağmen– psikolojik ilk yardım hizmeti sunabilme yetkinliğine sahip olmaları, onların psikososyal müdahale uygulamalarında önemli bir role sahip olduklarını göstermektedir.

Rehber öğretmenlerin; daha çok temel düzeyde eğitim almalarını, bu eğitimlerde daha çok teorik bilgiye ağırlık verilmesini ve ileri düzey eğitimlerin yok denecek kadar az olmasını zayıflık ve tehdit unsuru olarak değerlendirmeleri, alınması gerekli tedbirlerin çerçevesi olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, fırsat olarak görülen kalifiye personel ve materyal kaynaklarının etkili kullanımları ile sorunların çözülebileceği ifade edilebilir.

Bireysel görüşmeler üzerinden elde edilen nitel veriler çözümlendiğinde psikososyal müdahale uygulamalarında karşılaşılan güçlükler Şekil 8'de, olası çözüm önerileri ise Şekil 9'da gruplandırılmıştır.

Şekil 8 –Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Sorunlar

Eğitimlerin niteliğinin yetersizliği
❖ Daha çok teorik bilgiye odaklanması ❖ Eğitimin gün ve saatinin yetersiz olması ❖ İlde ile hatta aynı il içerisinde ilçeden ilçeye eğitim programının gün sayısının ve içeriğinin farklı olması ❖ Bazen sadece yapılmış olmak zorunda olduğu için gerçekleştirilmesi ❖ Sadece temel düzey psikososyal müdahale hizmetlerinin gerçekleştirilmesi
Sadece zorlu yaşam olayları sonrasında ihtiyaç hissedilmesi
❖ Psikososyal müdahalenin salt kriz odaklı algılanması ❖ Yıllık yapılan faaliyetlerin kağıt üzerinde kalması ❖ Zorlu yaşam olayıyla karşılaşınca kadar, yapılacak faaliyetlerin gereksiz, anlamsız, önemsiz görülmesi ❖ Zorlu yaşam olayları sonrasında bile, gerçekleştirilen faaliyetlere yönelik yeterli düzeyde hassasiyet gösterilmemesi (önemine gereksinim duyulmaması)
Uygulamada yetkinliğin tam anlamıyla hissedilememesi
❖ Bumerang etkisi yaratma (travmanın etkisini artırma) korkusu ❖ Uygulamaları gerçekleştirirken hata yapma endişesi ❖ Yeterli tecrübeye sahip olduğunu hissettirecek uygulamalarda bulunmadığına inanma
Kurumsal destek eksikliği
❖ Yapılan çalışmalarda materyal desteğinden yoksun kalma ❖ Yapılacak çalışmalara yönetici ve öğretmen desteği almada sorun yaşama ❖ Yönerge ve genelgenin yeterli önemi görmemesi

Şekil 9 – Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Çözüm Önerileri

Eğitimlerin niteliğinin güçlendirilmesi
❖ Eğitimlerin, pratikle desteklenmiş teorik bilgi ile yapılandırılması ❖ Eğitimin gün ve saatinde standartlaşma ❖ Temel ve ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerinin düzenli aralıklarla gerçekleştirilmesi ❖ Tazeleme eğitimlerinin gerçekleştirilmesi ❖ Meslektaş dayanışması toplantılarının organize edilmesi
Savunu faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
❖ Çalışmaların sadece kriz anında değil her zaman gerçekleştirilmesi gerektiğinin tüm eğitim personeli tarafından fark edilmesi ve kanıksanması için faaliyetlerde bulunulması ❖ Hizmeti sunan personele gereken bürokratik desteğin samimiyetle verilmesinin sağlanması ❖ Sunulan desteğin ödüllendirilmesi, sunulmayan desteğin sorgulanması
Yetkinlik becerisi geliştirilmesi
❖ Uygulayıcıların yetkinliklerinin geliştirilmesi için meslektaş dayanışması faaliyetlerinin planlanması ❖ Uygulamalara yönelik süpervizyon desteğinin sağlanması ❖ Tazeleme eğitimlerinin belirli periyotlarda gerçekleştirilmesi
Kurumsal destek
❖ İlgili mevzuata hâkim yöneticiler ve öğretmenler yetiştirmek ❖ Yönetici ve öğretmenlerin uygulama prosedürüne hâkim olmalarını sağlamak ❖ Uygulama zamanında rehber öğretmenlerin, tüm eğitim personeli tarafından samimiyetle destek görmelerini sağlamak

Küçük grup paylaşımları ve görüşmeler üzerinden bir değerlendirme yapıldığında psikososyal müdahale uygulamaları bazında rehber öğretmenlerin süreçte yaşadıklarının aşağıdaki gibi özetlenebileceği düşünülmektedir;

- **Alan ile ilgili kuramsal bilqide -nispeten- sorun yaşanmadığı** ancak zorlu yaşam olayları gibi hassas bir konuda *uygulama aşamasında hata yapmaktan büyük ölçüde çekinildiği*,
- Temel düzeyde yeterli bilgiye sahip olduğu düşünülse de ileri düzey müdahalede yetkinlik endişesi yaşandığı,
- Eğitimlerde pratikte kullanılacak bilgilere daha fazla gereksinim duyulduğu,
- Uygulama esnasında kurumsal desteği daha fazla almaya ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

SWOT analizinden ve bireysel görüşmelerden yola çıkarak aşağıdaki yol haritası önerilebilir;

Şekil 10 –SWOT Analizi ve Bireysel Görüşmelere Göre Önerilen Yol Haritası

2) Danışmanlık tedbiri uygulamaları ile ilgili anket üzerinden elde edilen bulgular

Bu bölümde anket formundan elde edilen bilgilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4'te pilot proje illerine ve okul/kurum türlerine göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 4 – İl ve Çalışılan Kuruma Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

İller	Okul/Kurum Türleri								Toplam
	RAM	Anaokul	İlkokul	Ortaokul	Lise	HEM	METEM	Özel eğitim okulu	
Diyarbakır	N	11	0	2	6	7	0	0	26
	İl içi %	42,3%	,0%	7,7%	23,1%	26,9%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,0%	,0%	,5%	1,6%	1,9%	,0%	,0%	7,1%
Malatya	N	4	1	1	2	8	1	0	17
	İl içi %	23,5%	5,9%	5,9%	11,8%	47,1%	5,9%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	1,1%	,3%	,3%	,5%	2,2%	,3%	,0%	4,7%
Erzurum	N	1	1	9	12	8	0	0	31
	İl içi %	3,2%	3,2%	29,0%	38,7%	25,8%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	,3%	2,5%	3,3%	2,2%	,0%	,0%	8,5%
Elazığ	N	4	1	3	2	10	0	0	20
	İl içi %	20,0%	5,0%	15,0%	10,0%	50,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	1,1%	,3%	,8%	,5%	2,7%	,0%	,0%	5,5%
Gaziantep	N	14	0	0	0	0	0	0	14
	İl içi %	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,8%
Konya	N	11	0	12	10	12	0	0	46
	İl içi %	23,9%	,0%	26,1%	21,7%	26,1%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,0%	,0%	3,3%	2,7%	3,3%	,0%	,0%	12,6%
Çorum	N	2	0	9	8	6	0	1	26
	İl içi %	7,7%	,0%	34,6%	30,8%	23,1%	,0%	3,8%	100,0%

Tablo 4 – İl ve Çalışılan Kuruma Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

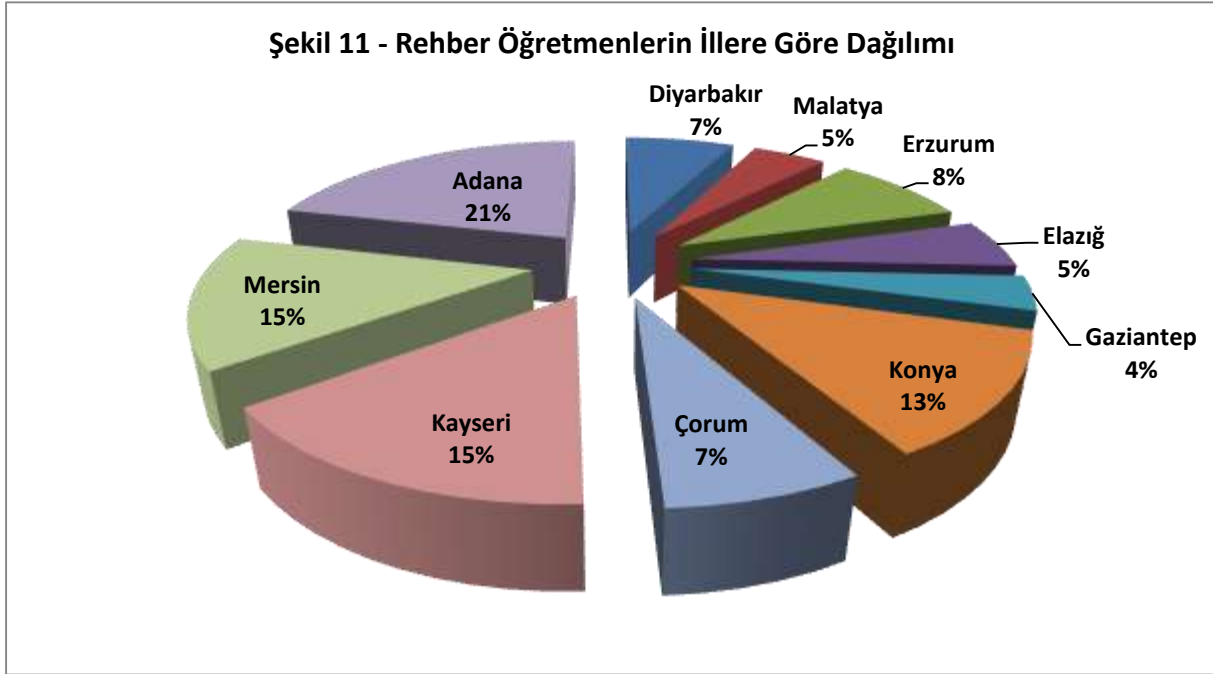
	Toplam göre %	,5%	,0%	2,5%	2,2%	1,6%	,0%	,3%	,0%	7,1%
Kayseri	N	4	3	4	16	28	0	0	0	55
	İl içi %	7,3%	5,5%	7,3%	29,1%	50,9%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	1,1%	,8%	1,1%	4,4%	7,7%	,0%	,0%	,0%	15,1%
Mersin	N	12	2	8	14	17	0	0	0	53
	İl içi %	22,6%	3,8%	15,1%	26,4%	32,1%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,3%	,5%	2,2%	3,8%	4,7%	,0%	,0%	,0%	14,5%
Adana	N	5	3	14	32	23	0	0	0	77
	İl içi %	6,5%	3,9%	18,2%	41,6%	29,9%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	1,4%	,8%	3,8%	8,8%	6,3%	,0%	,0%	,0%	21,1%
Toplam	N	68	11	62	102	119	1	1	1	365
	%	18,6%	3,0%	17,0%	27,9%	32,6%	,3%	,3%	,3%	100,0%

Tablo 4'e bakıldığında, araştırmaya 10 ilden toplam 365 rehber öğretmenin katıldığı; bu rehber öğretmenlerin % 7,1'inin Diyarbakır'da, % 4,7'sinin Malatya'da, % 8,5'inin Erzurum'da, % 5,5'inin Elazığ'da, % 3,8'inin Gaziantep'te, % 12,6'sının Konya'da, % 7,1'inin Çorum'da, % 15,1'inin Kayseri'de, % 14,5'inin Mersin'de ve % 21,1'inin Adana'da çalıştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 18,6'sının RAM'da, % 3'ünün anaokulda, % 17'sinin ilkokulda, % 27,9'unun ortaokulda, % 32,6'sının lisede, % 0,3'ünün HEM' de, %0,3'ünün METEM'de, % 0,3'ünün ise özel eğitim okulunda görev aldığı tespit edilmiştir. **Tablo 4 incelendiğinde, verilerin özellikle ortaokul ve lisede yığıldığı görülmektedir. Bu yığılma, yaşları ilerledikçe çocukların riske maruz kalma olasılığının artması ile dolayısıyla da daha çok danışma becerilerinin kullanımı ile alâkalandırılabilir.**

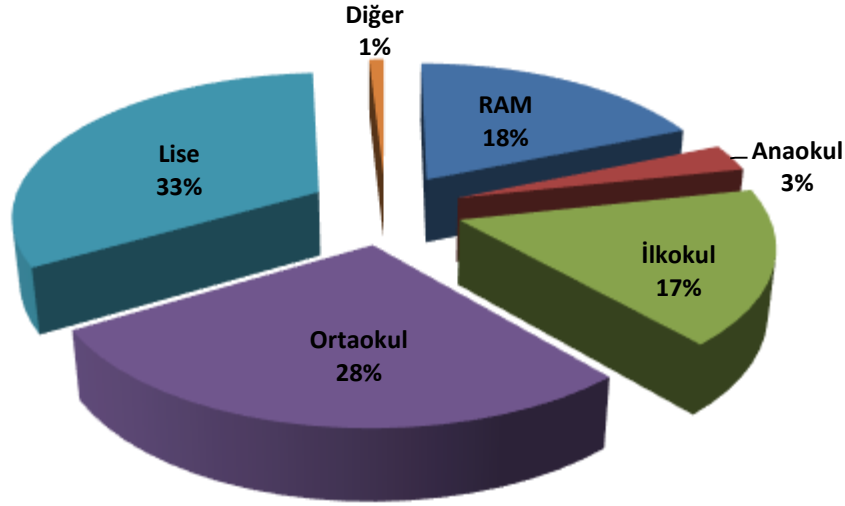
Yine, Tablo 4'e bakıldığında, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin kurumlara göre ayrışmadığı tek ilin Gaziantep olduğu göze çarpmıştır. Gaziantep'te, sadece RAM'da çalışan rehber öğretmenler araştırmaya dahil olmuştur. Bu durum, Gaziantep'te danışmanlık tedbiri uygulamalarının yalnızca RAM tarafından gerçekleştirildiği varsayımı ile ilişkilendirmiştir. Söz konusu bağ, diğer iller ile kurulmamıştır.

Şekil 11’de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin illere göre dağılımı, Şekil 12’de ise rehber öğretmenlerin kurumlara göre dağılımları gösterilmiştir (Şekillerde yer alan veriler, tablolarda “,”den sonra gelen rakama göre yukarıya ya da aşağıya otomatik olarak yuvarlanmıştır).

Şekil 11’e bakıldığında, araştırmaya dahil olan rehber öğretmenlerin % 64’ünün Adana, Mersin, Kayseri ve Konya’da görev yaptığı görülmektedir. Diğer illerdeki katılımcı oranı ise nispeten daha düşüktür. Bunun ilk nedeni örneklem grubunda yer alan illerde görevli toplam rehber öğretmen sayıları arasındaki farktır. Örneklem grubundaki temsiliyet gücü, bu sayılara göre orantılanmıştır. Diğer neden ise, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep ve Malatya illeri için belirlenen örneklem sayısı ile milli eğitim müdürlüğü tarafından gönderilen listede yer alan rehber öğretmen sayısının uyuşmamasıdır.

Şekil 12 - Rehber Öğretmenlerin Kurumlara Göre Dağılımları

Şekil 12’de de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 61’i ortaokul ve lisede çalışmaktadır. **Çocuğun soyut düşünebilme becerisini 11 yaşından sonra kazanması ile birlikte kurduğu ve geliştirdiği iletişim ve ilişkilerde kendi duygu ve düşüncelerine göre daha fazla hareket etmeye başladığı; dolayısı ile de kişisel, ailevi ve çevresel olarak daha çok riske maruz kaldığı düşünülebilir.** Şekil 7’de görülen yığılmanın öncelikli nedenleri arasında, **özellikle ortaokul ve lise düzeyinde -hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilip verilmediğine bakılmaksızın- rehber öğretmenlerin çocuklarla daha çok görüşmeleri ve spesifik danışmanlık becerilerini bu düzeyde daha çok kullanmaları gösterilebilir.**

Aşağıda, Tablo 5’te cinsiyete göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 5 – Cinsiyete Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

İller	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Diyarba N	18	8	26
kır İl içi %	69,2%	30,8%	100,0%
Toplam göre %	4,9%	2,2%	7,1%
Malatya N	10	7	17
İl içi %	58,8%	41,2%	100,0%
Toplam göre %	2,7%	1,9%	4,7%
Erzurum N	17	14	31
İl içi %	54,8%	45,2%	100,0%
Toplam göre %	4,7%	3,8%	8,5%

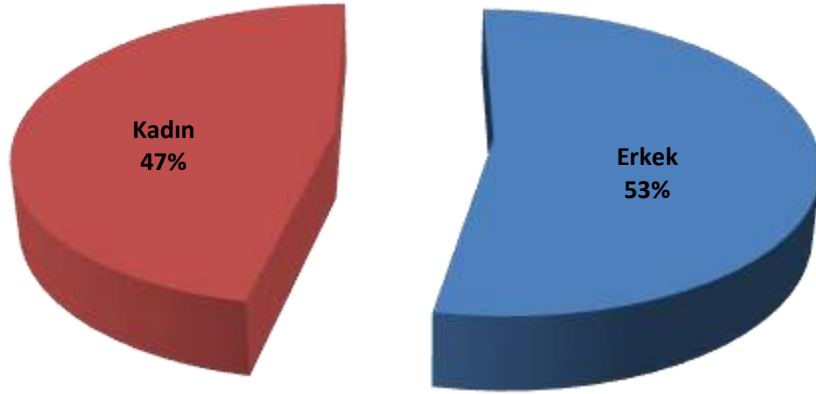
Tablo 5 – Cinsiyete Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

	İller	Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Elazığ	N	12	8	20
	İl içi %	60,0%	40,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,3%	2,2%	5,5%
Gaziantep	N	11	3	14
	İl içi %	78,6%	21,4%	100,0%
	Toplam göre %	3,0%	,8%	3,8%
Konya	N	18	28	46
	İl içi %	39,1%	60,9%	100,0%
	Toplam göre %	4,9%	7,7%	12,6%
Çorum	N	17	9	26
	İl içi %	65,4%	34,6%	100,0%
	Toplam göre %	4,7%	2,5%	7,1%
Kayseri	N	29	26	55
	İl içi %	52,7%	47,3%	100,0%
	Toplam göre %	7,9%	7,1%	15,1%
Mersin	N	27	26	53
	İl içi %	50,9%	49,1%	100,0%
	Toplam göre %	7,4%	7,1%	14,5%
Adana	N	35	42	77
	İl içi %	45,5%	54,5%	100,0%
	Toplam göre %	9,6%	11,5%	21,1%
	Toplam N	194	171	365
	%	53,2%	46,8%	100,0%

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 53,2'sinin erkek, % 46,8'inin kadın olduğu görülmektedir. Yığılmanın herhangi bir cinsiyette olmaması, rehber öğretmenlik algısında cinsiyete özgü bir baskınlığın olmaması ve rehber öğretmenliğin androjen bir meslek alanı olarak değerlendirilmesi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 13’de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 13 - Rehber Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Şekil 13 değerlendirildiğinde, rehber öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarında önemli bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Bu sonuç, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlılık bazında bir gösterge olarak değerlendirilebilir. ***Alınan danışmanlık tedbiri kararının niteliğine ve özel duruma göre çocukla ve bakım verenleriyle çalışacak rehber öğretmenin cinsiyeti de ayrıca önem kazanabilir. Nitekim istismara -özellikle cinsel istismara- uğrayan çocuklar bazında bu hususun oldukça hassas bir nokta olduğu bilinmektedir.***

Tablo 6’da yaş dilimlerine göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 6 – Yaş Dilimlerine Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

İller	Yaş Dilimleri								Toplam
	20 ve altı	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	50 ve üstü	
Diyarbakır N	0	0	5	6	12	3	0	0	26
İl içi %	,0%	,0%	19,2%	23,1%	46,2%	11,5%	,0%	,0%	100,0%
Toplam göre %	,0%	,0%	1,4%	1,6%	3,3%	,8%	,0%	,0%	7,1%
Malatya N	1	0	0	0	12	4	0	0	17
İl içi %	5,9%	,0%	,0%	,0%	70,6%	23,5%	,0%	,0%	100,0%
Toplam göre %	,3%	,0%	,0%	,0%	3,3%	1,1%	,0%	,0%	4,7%
Erzurum N	0	5	9	6	7	3	1	0	31

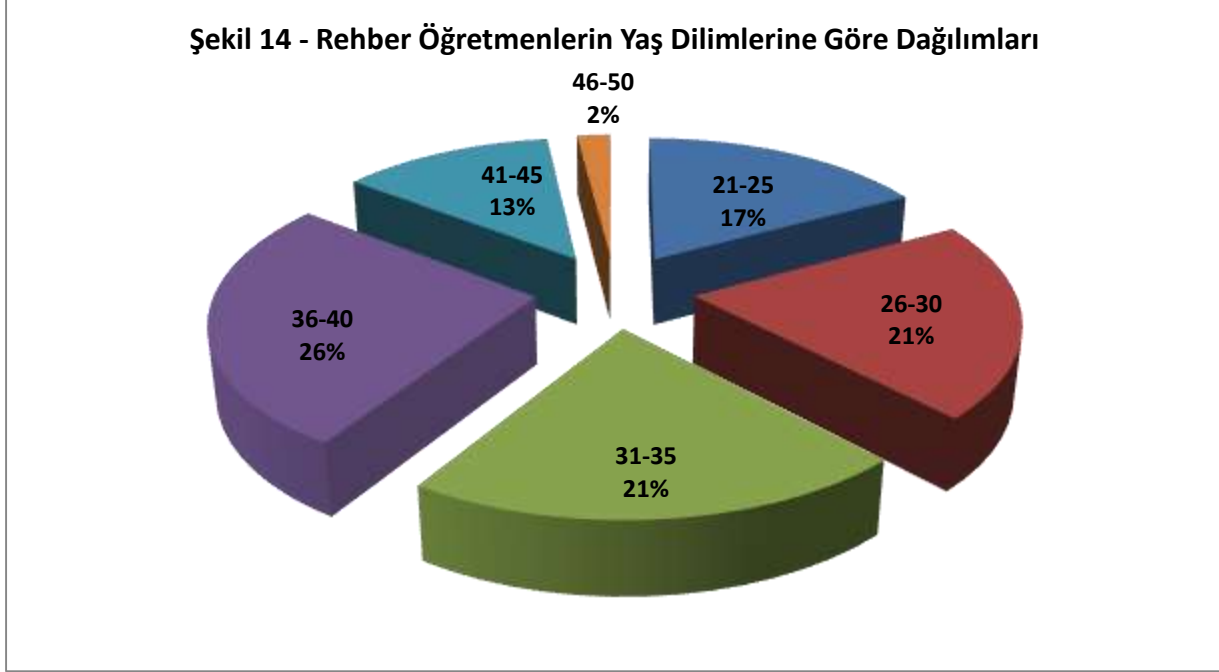
Tablo 6 – Yaş Dilimlerine Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

İller		Yaş Dilimleri								Toplam
		20 ve altı	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	50 ve üstü	
	İl içi %	,0%	16,1%	29,0%	19,4%	22,6%	9,7%	3,2%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	1,4%	2,5%	1,6%	1,9%	,8%	,3%	,0%	8,5%
Elazığ	N	0	5	4	7	2	2	0	0	20
	İl içi %	,0%	25,0%	20,0%	35,0%	10,0%	10,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	1,4%	1,1%	1,9%	,5%	,5%	,0%	,0%	5,5%
Gaziantep	N	0	5	1	3	2	3	0	0	14
	İl içi %	,0%	35,7%	7,1%	21,4%	14,3%	21,4%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	1,4%	,3%	,8%	,5%	,8%	,0%	,0%	3,8%
Konya	N	0	16	9	7	6	8	0	0	46
	İl içi %	,0%	34,8%	19,6%	15,2%	13,0%	17,4%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	4,4%	2,5%	1,9%	1,6%	2,2%	,0%	,0%	12,6%
Çorum	N	0	2	7	6	9	1	0	1	26
	İl içi %	,0%	7,7%	26,9%	23,1%	34,6%	3,8%	,0%	3,8%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	,5%	1,9%	1,6%	2,5%	,3%	,0%	,3%	7,1%
Kayseri	N	0	15	12	14	12	2	0	0	55
	İl içi %	,0%	27,3%	21,8%	25,5%	21,8%	3,6%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	4,1%	3,3%	3,8%	3,3%	,5%	,0%	,0%	15,1%
Mersin	N	0	0	11	15	15	11	1	0	53
	İl içi %	,0%	,0%	20,8%	28,3%	28,3%	20,8%	1,9%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	,0%	3,0%	4,1%	4,1%	3,0%	,3%	,0%	14,5%
Adana	N	0	14	18	13	19	9	4	0	77
	İl içi %	,0%	18,2%	23,4%	16,9%	24,7%	11,7%	5,2%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	3,8%	4,9%	3,6%	5,2%	2,5%	1,1%	,0%	21,1%
Toplam	N	1	62	76	77	96	46	6	1	365
	%	,3%	17,0%	20,8%	21,1%	26,3%	12,6%	1,6%	,3%	100,0%

Tablo 6'ya bakıldığında, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 0,3'ünün 20 ve altı, % 17'sinin 21-25, % 20,8'inin 26-30, % 21,1'inin 31-35, % 26,3'ünün 36-40, % 12,6'sının 41-45, % 1,6'sının 46-50 ve % 0,3'ünün 51 ve üstü yaş dilimi arasında yer aldığı tespit edilmiştir. **Bu veri**

üzerinden, travmatik yaşantıya maruz kalmış, risk altında olan ve kanunla ihtilafa düşen çocuklarla çalışan rehber öğretmenlerin daha çok 25 ile 40 yaşları arasında olduğu söylenebilir.

Şekil 14'te araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin yaş dilimlerine göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 14 üzerinden, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin 26-40 yaş dilimi arasında bir yığılma gösterdiği, ön plana çıkan yaş diliminin ise 36-40 olduğu belirtilebilir. Her meslek alanında olduğu gibi rehber öğretmenlikte de tecrübeye verilen önem bu sonuç üzerinden söylenebilir. Mesleğe başlama yaşı -takriben- 20 olarak varsayıldığında, danışma becerisine ve profesyonellik algısına güvenin 15-20 yıllık bir mesleki tecrübe ile elde edildiği düşünülebilir. Kendi kurumunu tanımak, görev, rol ve sorumluluklarının bilincinde ve ayırdında olabilmek, kümülatif olarak büyüyen bilgi ve deneyimlerini çalıştığı vakalar üzerinden proaktif olarak kullanabilmek ve aktarabilmek, diğer kurum ve kuruluşlarla direnç mahall vermeksizin işbirliği ve eşgüdüm halinde çalışabilmek mesleğin icrası esnasında zaman içerisinde kazanılan bir takım becerilerdir. Bu şekil bazında, bu becerilerin özellikle 36-40 yaş dilimi içerisinde özümsemiğine yönelik bir algıdan bahsedilebilir.

Tablo 7’de mezuniyet durumuna göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 7 – Mezuniyet Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

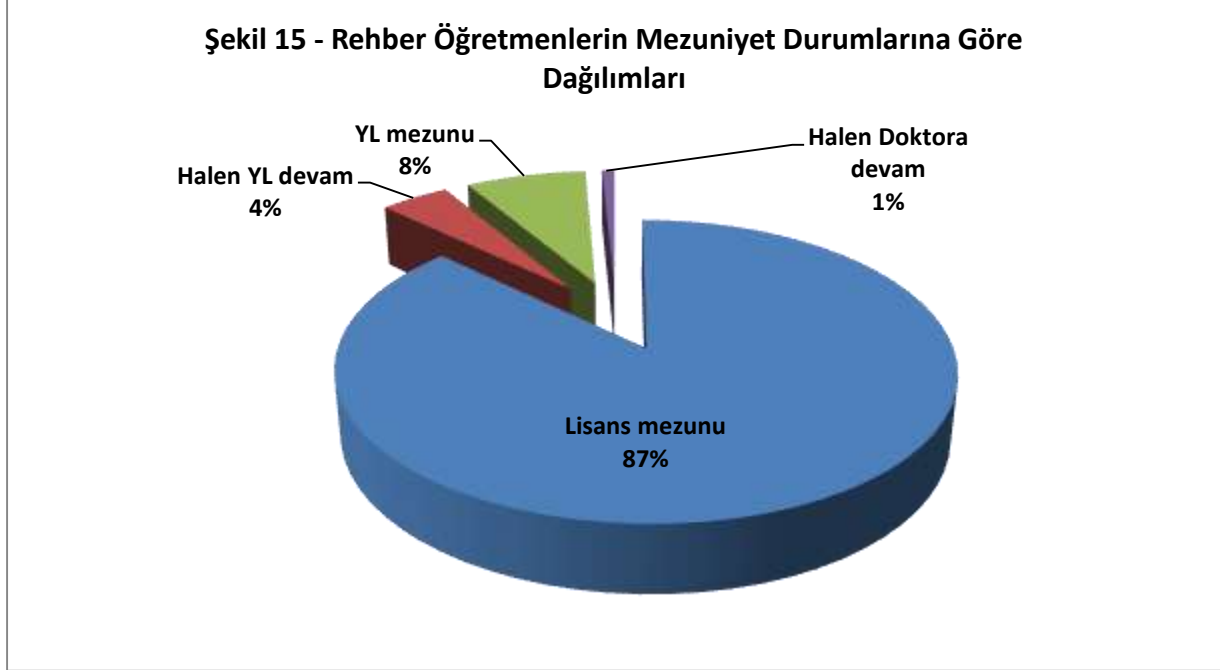
İller		Lisans-Yüksek Lisans (YL)-Doktora Mezuniyet, Devam Durumu				Toplam
		Lisans	Halen YL Devam	Yüksek Lisans	Halen Doktora Devam	
Diyarbakır	N	22	2	2	0	26
	İl içi %	84,6%	7,7%	7,7%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	6,0%	,5%	,5%	,0%	7,1%
Malatya	N	15	2	0	0	17
	İl içi %	88,2%	11,8%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	4,1%	,5%	,0%	,0%	4,7%
Erzurum	N	27	0	4	0	31
	İl içi %	87,1%	,0%	12,9%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	7,4%	,0%	1,1%	,0%	8,5%
Elazığ	N	17	1	1	1	20
	İl içi %	85,0%	5,0%	5,0%	5,0%	100,0%
	Toplam göre %	4,7%	,3%	,3%	,3%	5,5%
Gaziantep	N	13	0	1	0	14
	İl içi %	92,9%	,0%	7,1%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	3,6%	,0%	,3%	,0%	3,8%
Konya	N	39	3	4	0	46
	İl içi %	84,8%	6,5%	8,7%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	10,7%	,8%	1,1%	,0%	12,6%
Çorum	N	23	0	3	0	26
	İl içi %	88,5%	,0%	11,5%	,0%	100,0%

Tablo 7 – Mezuniyet Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

İller		Lisans-Yüksek Lisans (YL)-Doktora Mezuniyet, Devam Durumu				Toplam
		Lisans	Halen YL Devam	Yüksek Lisans	Halen Doktora Devam	
	Toplam göre %	6,3%	,0%	,8%	,0%	7,1%
Kayseri	N	49	3	3	0	55
	İl içi %	89,1%	5,5%	5,5%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	13,5%	,8%	,8%	,0%	15,1%
Mersin	N	46	1	5	0	52
	İl içi %	88,5%	1,9%	9,6%	,0%	100,0%
	Toplam göre %	12,6%	,3%	1,4%	,0%	14,3%
Adana	N	66	4	5	2	77
	İl içi %	85,7%	5,2%	6,5%	2,6%	100,0%
	Toplam göre %	18,1%	1,1%	1,4%	,5%	21,2%
Toplam	N	317	16	28	3	364
	%	87,1%	4,4%	7,7%	,8%	100,0%

Araştırma çerçevesinde, mezuniyet durumunu belirlemek için yöneltilen anket sorusuna bir kişinin (% 0,03) cevap vermediği tespit edilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan ve soruyu yanıtlayan rehber öğretmenlerin % 87,1'inin yalnızca lisans mezunu olduğu, % 4,4'ünün halen yüksek lisans eğitimine devam ettiği, % 7,7'sinin yüksek lisans mezunu olduğu, % 0,8'inin ise halen doktora eğitimine devam ettiği görülmektedir. **Buna göre, danışma becerisi kullanımının daha çok lisans düzeyindeki bilgiler üzerinden yapılandırıldığı belirtilebilir.**

Şekil 15'te araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 15 üzerinden, halen yüksek lisans yapan rehber öğretmenlerin de henüz bu dereceye sahip olmaması nedeniyle lisans mezunu olarak alındığında, **araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 91'inin lisans mezunu olduğu** söylenebilir. Bu görüntü, danışmanlık becerilerinin yüksek düzeyde lisans bilgileri üzerinden sergilendiği belirtilebilir.

Yapılan odak grup toplantılarındaki küçük grup paylaşımları ve görüşmelere göre elde edilen nitel veriler sonucunda ulaşılan “teorik bilgiyle alakalı -nispeten- sorun yaşanmaması ancak uygulama alanında ek eğitimlere gereksinim duyulması”, lisans düzeyinde verilen teorik bilgilerin pratikle yani uygulamalarla yeterli düzeyde beslenmemesi ile ilgili olabilir. Bu nedenle, alanda çocukla ve onun bakım vereniyle bire bir çalışan rehber öğretmenlerin “ek beceriler kazanma ve tazeleme eğitimleri”yle desteklenmelerinin söz konusu ihtiyacı karşılamada etkili olacağı ifade edilebilir. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen “Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı El Kitabı”nın güncellenerek eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, mevcut ihtiyacın kısa vadede giderilebilmesini sağlayabilecek önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Tablo 8’de danışmanlık tedbiri kararlarını uygulayıp uygulamama durumlarına göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 8 – Danışmanlık Tedbiri Uygulama-Uygulamama Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

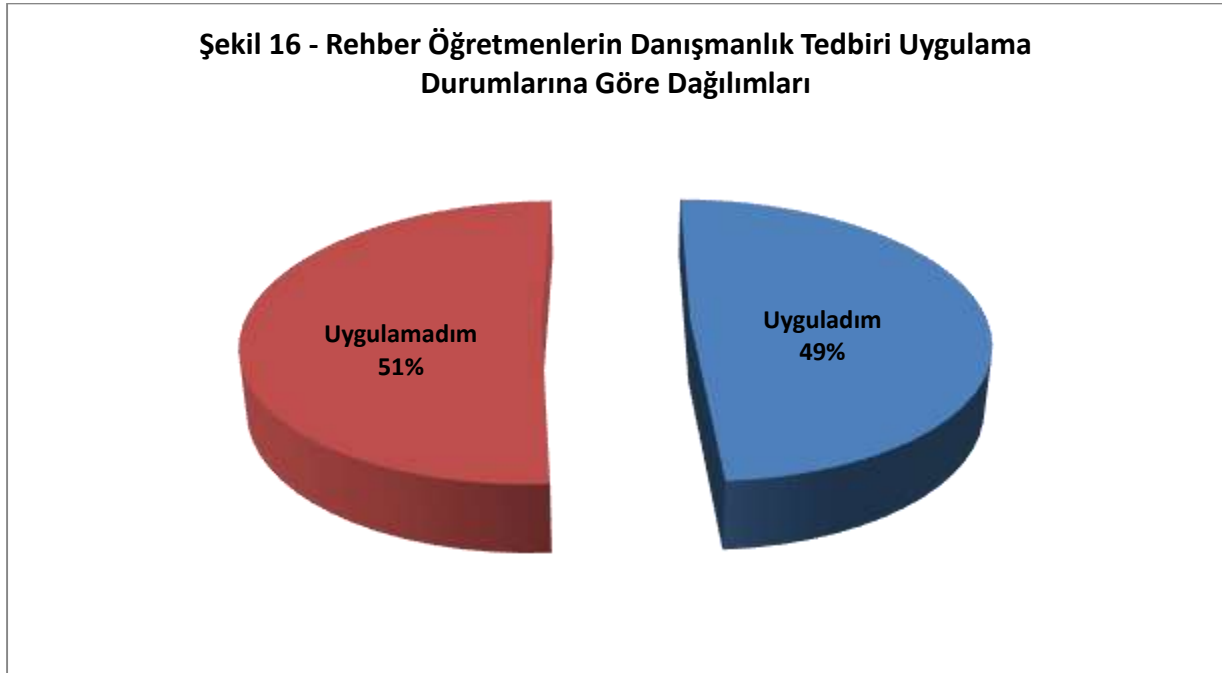
		Danışmanlık Tedbiri Uygulaması Gerçekleştirdiniz mi?		Toplam
		Evet, gerçekleştirdim	Hayır, gerçekleştirmedim	
Diyarbakır	N	5	21	26
	İl içi %	19,2%	80,8%	100,0%
	Toplam göre %	1,4%	5,8%	7,2%
Malatya	N	1	15	16
	İl içi %	6,2%	93,8%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	4,2%	4,5%
Erzurum	N	19	9	28
	İl içi %	67,9%	32,1%	100,0%
	Toplam göre %	5,3%	2,5%	7,8%
Elazığ	N	2	17	19
	İl içi %	10,5%	89,5%	100,0%
	Toplam göre %	,6%	4,7%	5,3%
Gaziantep	N	5	9	14
	İl içi %	35,7%	64,3%	100,0%
	Toplam göre %	1,4%	2,5%	3,9%
Konya	N	10	36	46
	İl içi %	21,7%	78,3%	100,0%
	Toplam göre %	2,8%	10,0%	12,8%
Çorum	N	17	8	25
	İl içi %	68,0%	32,0%	100,0%
	Toplam göre %	4,7%	2,2%	7,0%
Kayseri	N	35	20	55
	İl içi %	63,6%	36,4%	100,0%
	Toplam göre %	9,7%	5,6%	15,3%
Mersin	N	31	22	53
	İl içi %	58,5%	41,5%	100,0%
	Toplam göre %	8,6%	6,1%	14,8%
Adana	N	51	26	77
	İl içi %	66,2%	33,8%	100,0%
	Toplam göre %	14,2%	7,2%	21,4%
Toplam	N	176	183	359

**Tablo 8 – Danışmanlık Tedbiri Uygulama-Uygulamama Durumuna Göre
Rehber Öğretmenlerin Dağılımı**

		Danışmanlık Tedbiri Uygulaması Gerçekleştirdiniz mi?		Toplam
		Evet, gerçekleştirdim	Hayır, gerçekleştirmedim	
Diyarbakır	N	5	21	26
	İl içi %	19,2%	80,8%	100,0%
	Toplam göre %	1,4%	5,8%	7,2%
Malatya	N	1	15	16
	İl içi %	6,2%	93,8%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	4,2%	4,5%
Erzurum	N	19	9	28
	İl içi %	67,9%	32,1%	100,0%
	Toplam göre %	5,3%	2,5%	7,8%
Elazığ	N	2	17	19
	İl içi %	10,5%	89,5%	100,0%
	Toplam göre %	,6%	4,7%	5,3%
Gaziantep	N	5	9	14
	İl içi %	35,7%	64,3%	100,0%
	Toplam göre %	1,4%	2,5%	3,9%
Konya	N	10	36	46
	İl içi %	21,7%	78,3%	100,0%
	Toplam göre %	2,8%	10,0%	12,8%
Çorum	N	17	8	25
	İl içi %	68,0%	32,0%	100,0%
	Toplam göre %	4,7%	2,2%	7,0%
Kayseri	N	35	20	55
	İl içi %	63,6%	36,4%	100,0%
	Toplam göre %	9,7%	5,6%	15,3%
Mersin	N	31	22	53
	İl içi %	58,5%	41,5%	100,0%
	Toplam göre %	8,6%	6,1%	14,8%
Adana	N	51	26	77
	İl içi %	66,2%	33,8%	100,0%
	Toplam göre %	14,2%	7,2%	21,4%
Toplam		176	183	359
		49,0%	51,0%	100,0%

Araştırma çerçevesinde, danışmanlık tedbiri deneyimi ile ilgili anket sorusuna altı kişinin (% 1,6) cevap vermediği ortaya konmuştur. Tablo 8'e bakıldığında, araştırmaya katılan ve soruyu yanıtlayan rehber öğretmenlerin % 49'unun, hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilmiş bir çocukla ve/veya onun ebeveyniyle münferit çalışmada bulunduğu, % 51'inin ise münferit bir çalışma gerçekleştirmediği tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil olması muhtemel örneklem grubunun tespiti aşamasında, Bakanlık, proje kapsamında pilot olarak belirlenen illerin milli eğitim müdürlüklerinden, danışmanlık tedbiri uygulamalarını gerçekleştiren rehber öğretmen listelerinin hazırlanmasını istemiş, anket formunu dolduracak rehber öğretmenler seçkisiz olarak bu listeler üzerinden belirlenmiştir. Buna rağmen danışmanlık tedbiri tecrübesi olmayan rehber öğretmenlerin oranının % 51 düzeyinde olması, milli eğitim müdürlükleri tarafından hazırlanan listelerin güvenilirliği üzerinde durulması gerektiğini düşündürmüştür. Bakanlık tarafından açıkça belirtilen özelliklere göre hazırlanması gereken listelerdeki karışıklık, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının milli eğitim müdürlükleri nezdinde yüzeysel bir değere sahip olması ile açıklanabilir.

Şekil 16'da araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin danışmanlık tedbirini uygulayıp uygulamama durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 16'da da görüldüğü gibi her ne kadar rehber öğretmenlerin % 51'i danışmanlık tedbiri uygulaması gerçekleştirmemiş olsa da mevcut mevzuatta, danışmanlık tedbirini uygulamakla görevli olan sosyal çalışma görevlilerinin arasında rehber öğretmenlerin de olduğu açıkça belirtilmektedir. **Danışmanlık tedbiri uygulamasını henüz gerçekleştirmemiş olsalar da bu**

gruba qiren rehber 6ğretmenler, haklarında danışmanlık tedbiri kararı alınmamış ancak risk altında olan çocuklarla çalışma potansiyeline sahiptirler. Bu nedenle danışmanlık tedbir kararı uygulamasını gerçekleştirmiş olsun ya da olmasın tüm rehber öğretmenlerin konu bazında eğitimler almalıdır. Bu ihtiyaç, kendileri tarafından da dile getirilmektedir.

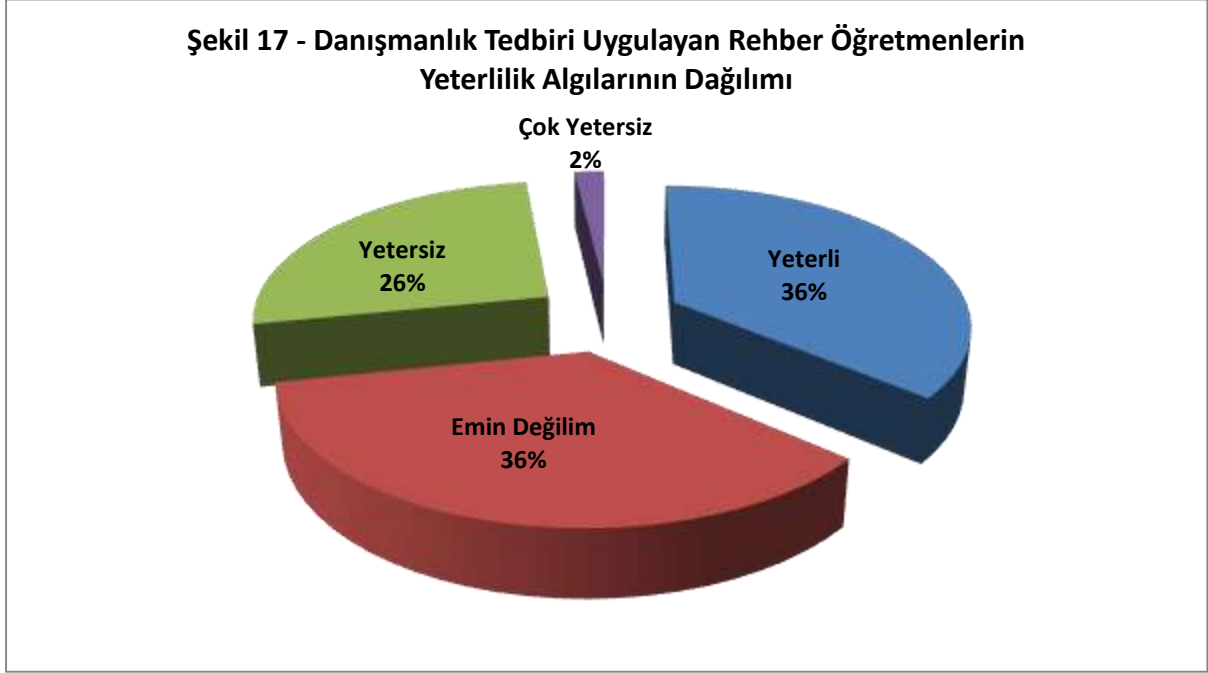
Tablo 9’da danışmanlık tedbiri kararlarını uygulayan rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetme düzeylerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 9 – Danışmanlık Tedbiri Uygulamasında Kendini Yeterli Hissetme Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

	Danışmanlık Tedbiri Uygulamasında Kendini Yeterli Hissetme Durumu					Toplam
	Çok Yeterli	Yeterli	Emin Değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz	
Toplam N	-	62	61	45	3	171
%	-	36,2%	35,6%	26,3%	1,9%	100,0%

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan ve yeterlik düzeyi ile ilgili anket sorusunu yanıtlayan rehber öğretmenlerin hiçbirini kendini “çok yeterli” hissetmezken % 36,2’sinin “yeterli” hissettiği, % 35,6’sının bu konuda emin olmadığı, % 26,3’ünün kendini “yetersiz” hissettiği, % 1,9’unun ise “çok yetersiz” hissettiği görülmektedir. Rehber öğretmenlerin % 35,6’sının uygulama becerisinde kendi yetkinliğinden emin olmaması da, kendilerini risk altındaki çocuklarla çalışmada yeterli hissetmemeleri ile ilişkilendirilebilir. Buradan hareketle, yalnızca uygulama gerçekleştiren rehber öğretmenlerin yalnızca % 36,2’sinin kendini yeterli gördüğü belirtilebilir. **Bu bulgu, kanunla ihtilafa düşen ya da risk altında olan diğer çocuklarla çalışırken, rehber öğretmenlerin danışma becerilerinin de spesifik konularda geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen “danışmanlık tedbiri kararları uygulayıcı el kitabı” bu gerekliliği gidermede önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.**

Şekil 17’de araştırmaya katılan ve danışmanlık tedbiri uygulayan rehber öğretmenlerin kendilerini ne düzeyde yeterli algıladıklarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Yeterliği ile ilgili kendisinin sunduğu hizmetin kalitesinden emin olmayan rehber öğretmenlerle birlikte ele alındığında, yeterlik kapasitesinin güçlendirilmesi gereken rehber öğretmen oranının % 64 olduğu ortadadır. Bu rehber öğretmenlerin kendilerini bu konuda tam anlamıyla yeterli görememe ya da tamamen yetersiz görmesinin nedenleri sorgulanmış ve aşağıdaki faktörlere erişilmiştir;

- Yeterli olmayan bilgilendirme toplantıları
- Resmi yazılardaki muğlaklık
- Münferit mevzuat bilgisinin yetersizliği
- Hizmetiçi eğitim düzenlenmemesi
- Düzenlenen hizmetiçi eğitimlerin niteliğinin çok düşük olması (salt bilgilendirme içermesi, uygulama motivasyonu-teşviki sunmaması)
- İl/ilçe düzeyindeki koordinasyon sorunları
- Psikososyal müdahale konusundaki bilgi-beceri düzeyindeki yetersizliğin bu faaliyet alanına da yansması
- Ailelerle iletişim kurma sorunlarının sonucunda oluşan çaresizlik hissi
- Çocukların ve ebeveynlerinin isteksiz tavırları ve bu duruma yönelik müdahalede sınırlı beceriye sahip olma
- Prosedür ve detay gerektiren uygulama planı hazırlama, oturumları belirleme ve raporlama konularında yeterli olmayan bilgi donanımı

Tablo 10'da araştırmaya dâhil olmuş rehber öğretmenlerin danışmanlık tedbiri konusunda hizmet içi eğitim alıp almama durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 10 – Danışmanlık Tedbiri Konusunda Hizmetiçi Eğitim Alma-Almama Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

		Hizmetiçi Eğitim		Toplam
		Evet, aldım	Hayır, almadım	
Diyarbakır	N	2	24	26
	İl içi %	7,7%	92,3%	100,0%
	Toplam göre %	,5%	6,6%	7,1%
Malatya	N	1	16	17
	İl içi %	5,9%	94,1%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	4,4%	4,7%
Erzurum	N	1	29	30
	İl içi %	3,3%	96,7%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	8,0%	8,2%
Elazığ	N	2	18	20
	İl içi %	10,0%	90,0%	100,0%
	Toplam göre %	,5%	4,9%	5,5%
Gaziantep	N	0	14	14
	İl içi %	,0%	100,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	3,8%	3,8%
Konya	N	2	44	46
	İl içi %	4,3%	95,7%	100,0%
	Toplam göre %	,5%	12,1%	12,6%
Çorum	N	0	26	26
	İl içi %	,0%	100,0%	100,0%
	Toplam göre %	,0%	7,1%	7,1%
Kayseri	N	1	54	55
	İl içi %	1,8%	98,2%	100,0%
	Toplam göre %	,3%	14,8%	15,1%
Mersin	N	3	50	53
	İl içi %	5,7%	94,3%	100,0%
	Toplam göre %	,8%	13,7%	14,6%
Adana	N	10	67	77
	İl içi %	13,0%	87,0%	100,0%
	Toplam göre %	2,7%	18,4%	21,2%
Toplam	N	22	342	364
	%	6,0%	94,0%	100,0%

Araştırma çerçevesinde, hizmet içi eğitim durumunu belirlemek için yöneltilen anket sorusuna bir kişinin (% 0,03) cevap vermediği tespit edilmiştir. Tablo 10'a bakıldığında, araştırmaya katılan ve soruyu yanıtlayan rehber öğretmenlerin % 6'sının danışmanlık tedbiri ile ilgili bir hizmetiçi eğitime katıldığı, % 94'ünün ise konu kapsamında bir hizmetiçi eğitim almadığı

görülmektedir. **Bu bulgu üzerinden, rehber öğretmenlerin spesifik bir uygulama alanı olarak, risk altındaki çocuklara ve onların ebeveynlerine yönelik sunacakları danışmanlık hizmeti için eğitim almalarının gerekliliğinin altı çizilebilir.**

Şekil 18’de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitim alıp almama durumuna göre dağılımları gösterilmiştir.

İlgili Kanun, Yönetmelik ve Tebliğ’de, danışmanlık tedbiri kararlarını yerine getirecek sosyal çalışma görevlilerinin içerisinde tanımlanmış olan rehber öğretmenlerin yalnızca % 36’sının kendini bu konuda yetkin algıladığı ve yalnızca % 6’sının danışmanlık tedbiri uygulamaları ile ilgili eğitim aldığı görülmektedir. **Belki de en hassas olunması gereken konuların başında gelen risk altındaki çocuklarla çalışan rehber öğretmenlerin bu konuda özel bir eğitim almaları sağlanarak rehber öğretmenlerin kendilerini daha yetkin hissetmelerine destek olunabilir. Konunun hassasiyetine binaen söz konusu eğitimlerin, güncel gelişmeleri de dikkate alarak yapılandırılan ve “tazeleme eğitimleri” şeklinde belirli periyotlarda gerçekleştirilmesi, çalışmanın kurumsal olarak sahiplenildiğinin de önemli bir göstergesi olarak sunulabilir.**

Tablo 11’de danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin bu eğitimleri değerlendirme düzeylerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 11 – Danışmanlık Tedbiri Kapsamında Alınan Hizmetiçi Eğitimin Bilgi Verme/ Beceri Kazandırma Boyutuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

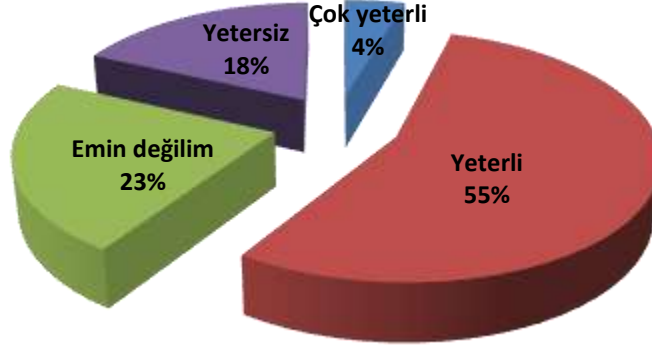
		Danışmanlık Tedbiri Uygulamasında Kendini Yeterli Hissetme Durumu					Toplam
		Çok Yeterli	Yeterli	Emin Değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz	
Bilgi	N	1	12	5	4	-	22
	%	4,5%	54,7%	22,7%	18,1%	-	100,0%
Beceri	N	5	8	6	3	-	22
	%	22,7%	36,5%	27,2%	13,6%	-	100,0%

Tablo 11 incelendiğinde, danışmanlık tedbiri kapsamında hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin % 4,5’inin bu eğitimi bilgi verme boyutunda “çok yeterli” olarak değerlendirdiği, % 54,7’sinin bilgi verme boyutunda “yeterli” olarak değerlendirdiği, % 22,7’sinin bu eğitimin bilgi verme boyutunu kararsızca değerlendirdiği, % 18,1’inin ise bilgi verme boyutunda “yetersiz” olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Yine, danışmanlık tedbiri kapsamında hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin % 22,7’inin bu eğitimi beceri kazandırma boyutunda “çok yeterli” olarak değerlendirdiği, % 36,5’inin beceri kazandırma boyutunda “yeterli” olarak değerlendirdiği, % 27,2’sinin bu eğitimin beceri kazandırma boyutunu kararsızca değerlendirdiği, % 13,6’sının ise beceri kazandırma boyutunda “yetersiz” olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Şekil 19'da danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitimi alan rehber öğretmenlerin bu eğitimleri bilgi verme boyutunda yeterli bulup bulmamalarına göre dağılımları gösterilmiştir.

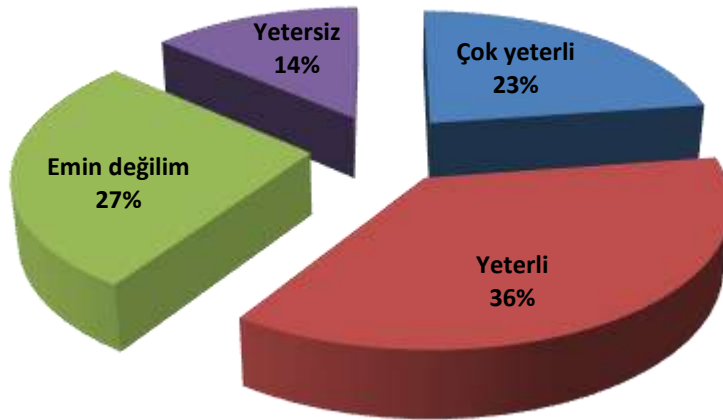
Şekil 19 - Hizmetiçi Eğitimlerin Bilgi Verme Boyutunda Algılanan Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 19 üzerinden, danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin % 59'unun bu eğitimleri bilgi verme boyutunda yeterli olarak gördükleri, % 41'inin ise bu eğitimlerin bilgi verme boyutunun yeterliliği konusunda olumsuz görüşte oldukları ifade edilebilir.

Şekil 20'de danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitimi alan rehber öğretmenlerin bu eğitimleri beceri kazandırma boyutunda yeterli bulup bulmamalarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 20 - Hizmetiçi Eğitimlerin Beceri Kazandırma Boyutunda Algılanan Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

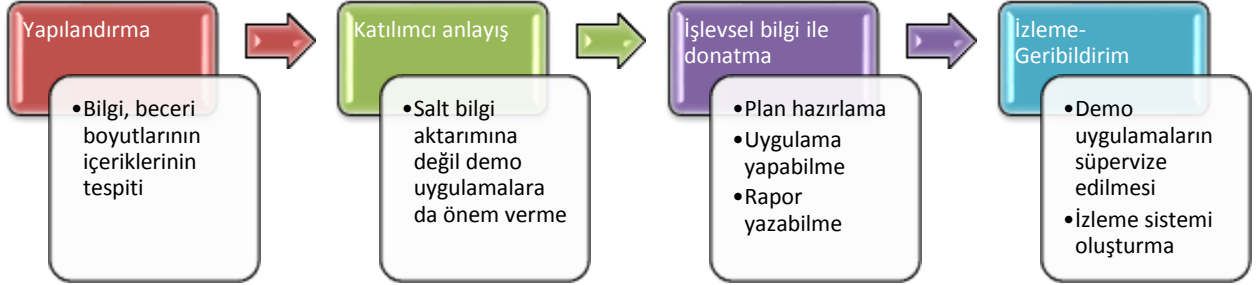
Şekil 20 çerçevesinde, danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin % 59'unun bu eğitimleri beceri kazandırma boyutunda yeterli olarak gördükleri, % 41'inin ise bu eğitimlerin beceri kazandırma boyutunun yeterliliği konusunda olumsuz görüşte oldukları belirtilebilir.

Şekil 19 ve Şekil 20 bağlamında, danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitime katılmış rehber öğretmenlerin bu eğitimleri hem bilgi verme hem de beceri kazandırma boyutunda % 41 düzeyinde olumsuz algıladıkları söylenebilir.

Söz konusu eğitimlerin hem bilgi verme hem de beceri kazandırma boyutunda çok yeterli, yeterli, kararsız ve yetersiz olarak algılanmasına neden olan faktörler aşağıda sıralanmıştır;

Çok yeterli ve yeterli olarak değerlendirilmesine neden olan faktörler	Kararsız ve yetersiz olarak değerlendirilmesine neden olan faktörler
• Yapılandırılmış olması • Salt bilgi vermeye değil beceri kazandırmaya da odaklanması • Etkinliklerle zenginleştirilmiş olması • Verilmesi gereken/seçilen teorik bilgilerin işlevselliğine önem verilmesi • Mevzuatın doğrudan ilgili bölümlerinin örneklerle aktarılması • Planlama-raporlamanın uygulama örnekleri ile öğretilmesi • Demo uygulamalara önem verilmesi • Uygulayıcı kitabının olması	• Eğitim süresinin kısa (bir gün) olması • Salt bilgi veren bir içerikle programlanmış olması • Tek taraflı aktarıma odaklı olması • Sahada karşılaşılan güçlükleri fark ettirmemesi • Uygulamada yol gösterici mahiyette olmaması • Uygulamada standart sağlayıcı mahiyette olmaması • Uzmanı olmayan kişiler tarafından verilmesi

Bu değerlendirme üzerinden, hem bilgi verme hem de beceri kazandırma boyutlarında güçlü bir hizmet içi eğitim programı için gerekli olan bileşenler aşağıdaki gibi gruplandırılabilir;

Danışmanlık tedbiri uygulamalarının niteliğini ve etkisini güçlendirmek için rehber öğretmenler tarafından belirtilen eğitim gereksinimleri Tablo 12’de önem sırasına göre sıralanmıştır;

Tablo 12 – Rehber Öğretmenlerin Eğitim Gereksinimleri

	Gereksinim duyulan eğitim başlığı	%	Program başlığı
1	Danışmanlık tedbiri uygulamaları (teorik/pratik)	82	Saha teorik bilgi/ uygulama becerisi
2	Planlama-raporlama	81	Saha teorik bilgi/ uygulama becerisi
3	Danışmanlık tedbiri uygulama örnekleri, sorunlar ve çözümleri	79	Saha teorik bilgi
4	Madde kullanımı ve bağımlılığını önleme	71	Saha teorik bilgi
5	Sekiz oturumluk etkinlikler (örnek uygulamalar)	68	Uygulama becerisi
6	Mevzuat (Kanun, Yönetmelik, Tebliğ)	63	Hukuki süreçler
7	Şiddet ve zorbalığı önleme	53	Saha teorik bilgi
8	İletişim-sorun/çatışma çözme-uzlaşma becerileri	48	Uygulama becerisi
9	Risk altındaki çocuklar (teorik bilgilendirme)	43	Saha teorik bilgi
10	Çözüm odaklı kısa süreli terapi	31	Uygulama becerisi

Tablo 12’de de görüldüğü gibi rehber öğretmenler özellikle, uygulama aşamasında yararlanabilecekleri en temel başlıklar üzerinde yoğunlaşmışlardır. **Bu bulgu üzerinden rehber öğretmenlerin, danışmanlık tedbiri kararları kendilerine geldiğinde öncelikle nitelikli bir uygulama planı hazırlayabilme becerisi kazanmak istedikleri, ardından, risk faktörlerine yönelik teorik bilgiyi pratikte nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenmek istedikleri ve süreç raporunu prosedüre uygun ve işlevsel bir şekilde yazabilmeyi öğrenmek istedikleri söylenebilir.**

Psikososyal müdahale uygulamaları ile ilgili anket üzerinden elde edilen bulgular

Bu bölümde anket formundan elde edilen psikososyal müdahale ile ilgili bilgilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 13’te temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi alıp almama durumuna göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

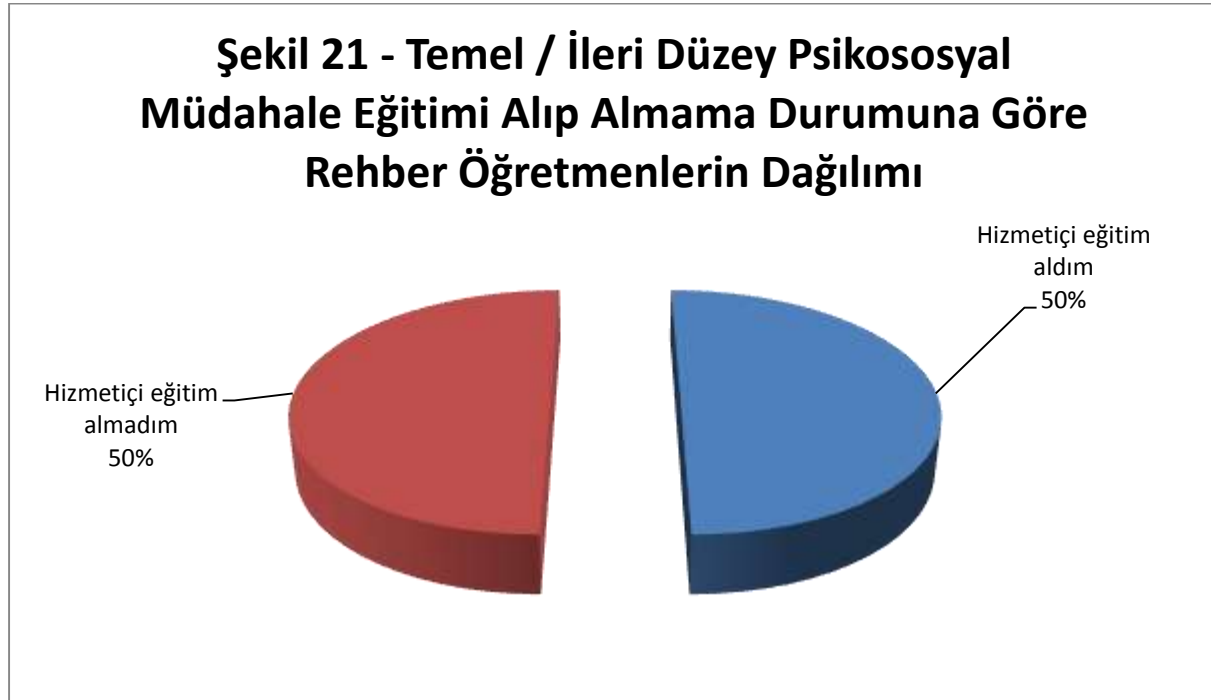
Tablo 13-Temel ya da İleri Düzey Psikososyal Müdahale Eğitimi Alıp Almama Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

		Temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi aldım		Toplam
		Evet	Hayır	
Diyarbakır	N	23	3	26
	İl içi %	88,5%	11,5%	100,0%
	Toplama göre %	6,3%	,8%	7,1%
Malatya	N	17	0	17
	İl içi %	100,0%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	4,7%	,0%	4,7%
Erzurum	N	16	15	31
	İl içi %	51,6%	48,4%	100,0%
	Toplama göre %	4,4%	4,1%	8,5%
Elazığ	N	12	8	20
	İl içi %	60,0%	40,0%	100,0%
	Toplama göre %	3,3%	2,2%	5,5%
Gaziantep	N	6	8	14
	İl içi %	42,9%	57,1%	100,0%
	Toplama göre %	1,6%	2,2%	3,8%
Konya	N	13	33	46
	İl içi %	28,3%	71,7%	100,0%
	Toplama göre %	3,6%	9,0%	12,6%
Çorum	N	10	16	26
	İl içi %	38,5%	61,5%	100,0%
	Toplama göre %	2,7%	4,4%	7,1%
Kayseri	N	16	39	55
	İl içi %	29,1%	70,9%	100,0%

	Toplama göre %	4,4%	10,7%	15,1%
Mersin	N	33	20	53
	İl içi %	62,3%	37,7%	100,0%
	Toplama göre %	9,0%	5,5%	14,5%
Adana	N	36	41	77
	İl içi %	46,8%	53,2%	100,0%
	Toplama göre %	9,9%	11,2%	21,1%
Total	N	182	183	365
	İl içi %	49,9%	50,1%	100,0%
	Toplama göre %	49,9%	50,1%	100,0%

Tablo 13'e bakıldığında, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin % 50'sinin temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale konusunda bir hizmetiçi eğitim aldığı, % 50'sinin ise bu eğitimlerden herhangi birini almadığı görülmektedir. **Bu bulgu üzerinden, MEB'e bağlı kurumlarda çalışan rehber öğretmenlerin yarısının, travmatik bir yaşantıya yönelik müdahale aşamasında salt lisans programında öğrenim görürken edindikleri bilgiler üzerinden hizmet sundukları söylenebilir.**

Şekil 21'de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale konusunda hizmet içi eğitim alıp almama durumuna göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 21 çerçevesinde, temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale konusunda, rehber öğretmenlerin eğitim alma-almama durumlarının yarı yarıya olduğu belirtilebilir. **Özellikle, 1999’da yaşanan Marmara Depremi sonrasında MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak yayınlanan “Afetlerde Uygulanacak Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönergesi” ve 2002/11 Nolu Genelgelerin halen yürürlükte olması, tüm milli eğitim müdürlükleri nezdinde “psikososyal müdahale ekipleri”nin kurulmasını ve döngüsel olarak işlev göstermesini zaruri kılmaktadır. Travmatik yaşantıların öncesinde, kalındığı aşamada ve sonrasında gerçekleştirilmesi gereken her türlü müdahalenin nitelikli olabilmesi için konuya özqü eğitimlere duyulan ihtiyaç ortadadır. Bu bulgu üzerinden ise, bu ihtiyacın henüz tam anlamıyla giderilemediği görülmektedir. Bu nedenle merkezi ve yerel düzeyde, toplam rehber öğretmen sayısı, potansiyel güç ve imkânlar değerlendirilerek, temel ve ileri düzey psikososyal müdahale faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine yönelik uygulayıcı ve eğitici eğitimlerinin planlanması ve gerçekleştirilmesi oldukça önemli bir husus olarak değerlendirilebilir.**

Tablo 14’te temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerinden hangilerinin alındığına göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 14-Temel ya da İleri Düzey Psikososyal Müdahale Eğitimlerinden Hangilerinin Alındığına Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

	Alınan Eğitimler							
	Psikoeğitim		Debriefing		Sınıf Temelli Müdahale		Grupla Psi. Dan.	
	Alan	Almayan	Alan	Almayan	Alan	Almayan	Alan	Almayan
N	167	198	21	344	31	334	18	347
%	45,7%	54,3%	5,7%	94,3%	8,4%	91,6%	4,9%	95,1%

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, psikososyal müdahale kapsamında % 45,7’sinin psikoeğitim (travma sonrası normal tepkiler), % 5,7’sinin debriefing (psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma), % 8,4’ünün sınıf temelli müdahale ve % 4,9’unun grupla psikolojik danışma (toparlanma tekniklerinin öğretilmesi) eğitimi aldığı ortaya konmaktadır. **Bu bulgu üzerinden, yaklaşık olarak her iki rehber öğretmenden birinin psikoeğitim eğitimini aldığı, diğer eğitimlerin ise oldukça kısıtlı sayıda rehber öğretmene verildiği söylenebilir.**

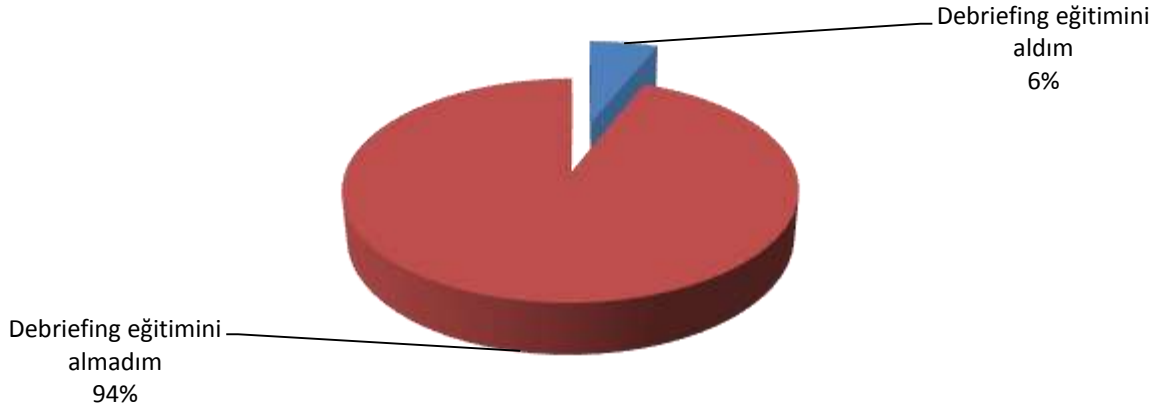
Şekil 22-a'da araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin psikoeğitim eğitimi alıp almama durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 22-a kapsamında, rehber öğretmenlerin % 46'sının temel düzey psikososyal müdahale eğitimi olan "psikoeğitim"i aldığı, % 54'ünün ise almadığı görülmektedir. Bu veri üzerinden, 1999 Marmara Depremi sonrası Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak uygulamalarına başlanan bir paket program olan psikoeğitimin henüz tam olarak yaygınlaştırılmadığı söylenebilir. **Travmatik yaşantılar sonrasında ortaya çıkan anormal tepkilerin normalleştirilmesi sürecinde psikososyal müdahale ekipleri tarafından sıkça kullanılan psikoeğitimi uygulama sertifikasına sahip olmayan rehber öğretmenlerin oranının % 54 olması sunulan hizmetin kapasitesi ve yetkinliği ile ilgili ipucu verir bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle ivedilikle yerel düzeyde psikoeğitim eğitimlerinin yaygınlaştırılmasının sunulan hizmetin kapasitesini ve yetkinliğini güçlendireceği düşünülmektedir.**

Şekil 22-b'de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin debriefing eğitimi alıp almama durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 22-b Debriefing Eğitimi Alıp Almama Durumuna Göre Rehber Öğremenlerin Dağılımı

Şekil 22-b çerçevesinde, rehber öğretmenlerin yalnızca % 6'sının debriefing (psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma) eğitimi aldığı, % 94'ünün ise almadığı görülmektedir. Debriefing, travmatik yaşantının hemen sonrasında –en geç bir buçuk ay içerisinde– özellikle yetişkinlere yönelik uygulanması beklenen bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. **Söz konusu çalışma, travmatik yaşantının duygusal etkilerini anlamlandırarak sürecin irdelenmesine destek mahiyetinde olduğu için özellikle çocuklarla çalışan milli eğitim personelinin normalleşme süreci çerçevesinde önemli bir araç olarak vurgulanabilir. Bu nedenle, debriefing eğitimlerinin ivedilikle planlanarak gerçekleştirilmesinin ihtiyacı gidermede anlamlı bir girişim olacağı düşünülmektedir.**

Şekil 22-c’de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin sınıf temelli müdahale eğitimi alıp almama durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 22-c kapsamında, rehber öğretmenlerin % 8’inin sınıf temelli müdahale eğitimi aldığı, % 92’sinin ise bu eğitimi almadığı görülmektedir. Sınıf temelli müdahale uygulamaları, ileri düzey psikososyal müdahale eğitimleri arasında yer almaktadır. Materyallerinin maliyetinin fazla olması ve uygulama sürecinin uzun olması nedeniyle 1999 Marmara Depremi’nin ardından kısa bir müddet uygulanmış ve sonrasında bu modülden vazgeçilmiştir. Buna rağmen halen, milli eğitim müdürlüklerinde görev yapan rehber öğretmenlerin bu modülle ilgili yetkinliğe sahip olması önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu veri üzerinden, **ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi alan personelin bilgilerinin güncel olarak web tabanlı bir izleme-değerlendirme sisteminde kayıtlı tutulması ve düzenli olarak yedeklenmesi önerilebilir.**

Şekil 22-ç’de araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin grupla psikolojik danışma eğitimi alıp almama durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 22-ç çerçevesinde, rehber öğretmenlerin % 5’inin grupla psikolojik danışma eğitimi aldığı, % 95’inin ise bu eğitimi almadığı görülmektedir. Desteklere rağmen henüz tam olarak travmanın etkisinden kurtulamamış bireylere yönelik gerçekleştirilen grupla psikolojik danışma (toparlanma tekniklerinin öğretilmesi) uygulamaları, psikososyal müdahale ekiplerinin ileri düzey destek sunmada kullandıkları önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. **Bu veri üzerinden, psikososyal müdahale ekiplerinin elini güçlendirmek için ivedilikle grupla psikolojik danışma eğitimlerinin yerel düzeyde verilebilmesinin sağlanması önerilebilir.**

Söz konusu eğitimleri alan rehber öğretmenlere, bu eğitimleri hangi faktörler üzerinden yeterli ya da yetersiz gördükleri sorulmuş ve Tablo 15’teki verilere ulaşılmıştır.

Tablo 15 – Temel ve İleri Düzey Psikososyal Müdahale Eğitimlerini Yeterli ve Yetersiz Kılan Faktörler

Eğitimleri Yeterli Kılan Faktörler	Eğitimleri Yetersiz Kılan Faktörler
Bazı eğitimcilerin zorlu yaşam olaylarına bire bir müdahalede bulunmuş olmaları (teorik bilginin uygulama deneyimleri ile perçinlenmesi)	Bazı eğitimcilerin uygulama bakımından yeterli tecrübeye sahip olmaması (salt teorik bilgi aktarımı)
Spesifik vakalar üzerinden detaylandırılan	Eğitimlerin sıkıştırılmış program ve salt teorik

örneklerin sunulması	bilgi üzerinden yapılandırılması
Gizliliğe riayet edilerek kapalı grup eğitimlerinin gerçekleştirilmesi	Kalabalık grupta eğitim verilmesi
Sertifikasyonu ve tecrübesi olan personel tarafından sunulması	Eğitim veren personelin sertifikaya sahip olmaması
Gereksinimlere göre ayarlanmış eğitim ortamlarında düzenlenmesi	Eğitim ortamlarının ihtiyacı giderici mahiyette olmaması (fiziksel koşullar, idari desteğin olmaması)
Eğitim modüllerine (kitaplara) sahip olunması	Kaynak (kitap) yetersizliği

Tablo 15'e bakıldığında, temel ve ileri düzey psikososyal müdahale hizmetlerine katılan rehber öğretmenlerin, bu eğitimleri yeterli ya da yetersiz olarak açıklarken, **tecrübe ve yetkinlik** ana unsurları üzerinden değerlendirmede bulundukları söylenebilir. Bu çıkarım üzerinden, temel ve ileri düzey eğitim veren rehber öğretmenlerin özellikle zorlu yaşam olayları konusunda deneyim üzerinden yetkinlik kazanmalarının desteklenmesinin önemine atıfta bulunulabilir. Ayrıca, konu ile ilgili spesifik uygulamalarda bulunmuş olan rehber öğretmenlerin eğitici/formatör olarak yetiştirilebilmesi için “web tabanlı bir uygulayıcı havuzunun oluşturulması önerilebilir.

Tablo 16'da psikososyal müdahale uygulamalarında kendini yeterli ya da yetersiz hissetme durumuna göre rehber öğretmenlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 16 – Psikososyal Müdahale Uygulamalarında Kendini Yeterli ya da Yetersiz Hissetme Durumuna Göre Rehber Öğretmenlerin Dağılımı

		Psikososyal müdahale uygulamalarında kendini yeterli-yetersiz hissetme durumu					Toplam
		Çok Yetersiz	Yetersiz	Emin Değilim	Yeterli	Çok Yeterli	
Diyarbakır	N	7	3	4	11	1	26
	İl içi %	26,9%	11,5%	15,4%	42,3%	3,8%	100,0%
	Toplama göre %	1,9%	,8%	1,1%	3,0%	,3%	7,1%
Malatya	N	8	2	4	3	0	17
	İl içi %	47,1%	11,8%	23,5%	17,6%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	2,2%	,5%	1,1%	,8%	,0%	4,7%
Erzurum	N	20	3	2	5	1	31
	İl içi %	64,5%	9,7%	6,5%	16,1%	3,2%	100,0%
	Toplama göre %	5,5%	,8%	,5%	1,4%	,3%	8,5%
Elazığ	N	14	1	1	4	0	20
	İl içi %	70,0%	5,0%	5,0%	20,0%	,0%	100,0%

	Toplama göre %	3,8%	,3%	,3%	1,1%	,0%	5,5%
Gaziantep	N	7	0	3	4	0	14
	İl içi %	50,0%	,0%	21,4%	28,6%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	1,9%	,0%	,8%	1,1%	,0%	3,8%
Konya	N	38	1	0	7	0	46
	İl içi %	82,6%	2,2%	,0%	15,2%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	10,4%	,3%	,0%	1,9%	,0%	12,6%
Çorum	N	16	1	7	2	0	26
	İl içi %	61,5%	3,8%	26,9%	7,7%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	4,4%	,3%	1,9%	,5%	,0%	7,1%
Kayseri	N	35	5	7	8	0	55
	İl içi %	63,6%	9,1%	12,7%	14,5%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	9,6%	1,4%	1,9%	2,2%	,0%	15,1%
Mersin	N	26	7	5	15	0	53
	İl içi %	49,1%	13,2%	9,4%	28,3%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	7,1%	1,9%	1,4%	4,1%	,0%	14,5%
Adana	N	48	2	12	15	0	77
	İl içi %	62,3%	2,6%	15,6%	19,5%	,0%	100,0%
	Toplama göre %	13,2%	,5%	3,3%	4,1%	,0%	21,1%
Toplam	N	219	25	45	74	2	365
	İl içi %	60,0%	6,8%	12,3%	20,3%	,5%	100,0%
	Toplama göre %	60,0%	6,8%	12,3%	20,3%	,5%	100,0%

Tablo 16'ya bakıldığında, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin psikososyal müdahale uygulamalarında % 60'ının kendini "çok yetersiz", % 6,8'inin "yetersiz", % 12,3'ünün yeterliliğini belirsiz, % 20,3'ünün "yeterli", % 0,5'inin ise kendini "çok yeterli hissettiği" görülmektedir. Yeterliliğinden emin olmayan grubun da beklentileri tam anlamıyla karşılayamayacağı varsayıldığında kendini bu hizmeti sunmakta yeterli gören rehber öğretmenlerin % 20,8 olduğu ifade edilebilir. Bu bulgu, rehber öğretmenlerin beşte dördünün kendilerini yetersiz ya da kısmen yetersiz hissederek uygulamalarda bulunduklarını ortaya koymaktadır. Bu sonuçtan hareketle, psikososyal müdahale uygulamalarının niteliğinin sorgulanmasının gerekliliği vurgulanabilir.

Şekil 23'de psikososyal müdahale uygulamalarında kendini yeterli ya da yetersiz hissetme durumuna göre rehber öğretmenlerin dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 23 üzerinden, psikososyal müdahale uygulamalarında kendini kısmen ya da tamamen yetersiz gören rehber öğretmenlerin oranının % 79 olduğu görülmektedir. **Travmatik yaşantılar sonrasında gerçekleştirilen psikososyal müdahale hizmetleri, travmatize olmuş bireylerin normalleşmesine yönelik sunulan yardım faaliyetleri arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu hizmetleri sunan personelin, içerisinde bulunduğu ya da gerçekleştirdiği faaliyetlerde yeterli ve yetkin olması, ulaşılması amaçlanan sonuçlara erişimin güçlenmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle, psikososyal müdahale uygulamalarında bulunan rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmelerinin sağlanması için uygulayıcı eğitimlerinin kalitesinin artırılması; uygulayıcı eğitimi alan rehber öğretmenlerin belirli periyotlarda psikososyal müdahale kapsamında tazeleme eğitimleri almalarına olanak tanınması önerilmektedir.**

Şekil 24'te psikososyal müdahale uygulamalarında rehber öğretmenlerin kendilerini yetersiz görme gerekçeleri gösterilmiştir.

Şekil 24 – Psikososyal Müdahale Uygulamalarında Rehber Öğretmenlerin Kendilerini Yetersiz Görme Nedenleri

Şekil 24 üzerinden, rehber öğretmenlerin psikososyal müdahale uygulamalarında kendilerini yetersiz görme nedenlerinin salt temel düzey eğitimi alma, alınan eğitimin niteliğinin yetersizliği, prosedür bilgisi eksikliği ile deneyim ve kurumsal destek yoksunluğu olduğu söylenebilir. Bu çerçevede aşağıdaki işlemlerin gerçekleştirilmesinin rehber öğretmenlerin kendilerini daha yeterli hissetmelerine katkı sunabileceği varsayılabilir;

- Rehber öğretmenlerin hem temel hem de ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi almalarının sağlanması,
- Verilen eğitimlerin yeniden gözden geçirilerek güncellenmesi,
- Rehber öğretmenlerin tecrübe kazanmaları için onlara fırsatlar sunulması,
- Sürece ilişkin standart prosedür bilgisinin aktarılması ve
- Kurumsal desteğin samimiyetle verilmesi

Tablo 17’de rehber öğretmenlerin psikososyal müdahale kapsamındaki eğitim gereksinimleri yer almaktadır.

Tablo 17 – Rehber Öğretmenlerin Eğitim Gereksinimleri

	Gereksinim duyulan eğitim başlığı	%	Program başlığı
1	<i>İleri düzey müdahale eğitimleri (debriefing, grupla psikolojik danışma)</i>	93	<i>Saha teorik bilgi/uygulama becerisi</i>
2	<i>EMDR (Göz hareketleriyle duyarsızlaştırma ve yeniden işleme) eğitimi</i>	64	<i>Saha teorik bilgi/uygulama becerisi</i>
3	<i>Uygulamalı psikoeğitim, normalleştirme etkinlikleri</i>	62	<i>Saha teorik bilgi/uygulama becerisi</i>
4	Zorlu yaşam olayları ve etkileri	41	Saha teorik bilgi
5	Oyun terapi	19	Uygulama becerisi
6	Kısa süreli çözüm odaklı terapi	17	Uygulama becerisi
7	Stresle başetme	9	Saha teorik bilgi/uygulama becerisi
8	Riskli davranışlar ve önleme	6	Saha teorik bilgi/uygulama becerisi
9	İletişim & çatışma çözme	6	Saha teorik bilgi/uygulama becerisi

Tablo 17’de de görüldüğü gibi, rehber öğretmenler özellikle ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerine gereksinim duymaktadır. **Buradan hareketle, psikososyal müdahale ekibinde yer alan rehber öğretmenlerin kapasitesinin güçlendirilmesi için mutlaka temel ve ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerinden geçirilmesi; belirli periyotlarla da müdahale esnasında dolaylı olarak kendilerine yarar sağlayabileceği diğer eğitimleri (stresle başetme, riskli davranışlar ve önleme, iletişim, çatışma çözme vb.) almaları önerilebilir.**

Sonuç ve Öneriler

Söz konusu “Eğitim İhtiyaç Analizi Araştırması”, “Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi” kapsamında, danışmanlık tedbirini uygulayan psikososyal müdahale ekipleri ve rehber öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, proje pilot illeri olan Diyarbakır, Malatya, Erzurum, Elazığ, Gaziantep, Konya, Kayseri, Çorum, Adana ve Mersin’den toplam 365 rehber öğretmen dahil olmuştur.

Sürecin ilk basamağında Adana ve Elazığ illerinde düzenlenen çalıştaylarda, her bir pilot il’den beşer rehber öğretmenin katılımıyla 25’er kişilik iki odak grup toplantısı gerçekleştirilmiştir. İkişer gün süren bu toplantılarda, ***münferit olarak danışmanlık tedbiri uygulamalarının gücünü ve kalitesini artırmak için gerekli olan eğitim gereksinimleri küçük grup paylaşımları ve görüşmeler kanalıyla yazılı ve sözel olarak alınmıştır.***

Akabinde, araştırma için hazırlanan anket, pilot illerde görevli olan ve odak grup toplantılarına katılmayan 365 rehber öğretmene uygulanmıştır..

Odak grup toplantılarında danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik gerçekleştirilen küçük grup paylaşımları ve görüşmeler sonucunda;

- ***Rehber öğretmenler tarafından alan ile ilgili kuramsal bilgide -nispeten- sorun yaşanmadığı ancak böylesine hassas bir konuda uygulama aşamasında hata yapmaktan büyük ölçüde çekinildiği,***
- ***Çocuk koruma süreci ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğu,***
- ***Hukuki bilgilerin çok karmaşık olarak algılandığı,***
- ***Hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuğa ve ailesine yönelik nasıl bir eylem planı hazırlanacağı ve nasıl rapor yazılacağı konularında çelişkiye düşüldüğü görülmüştür.***

Odak grup toplantılarında psikososyal müdahale uygulamalarına yönelik gerçekleştirilen küçük grup paylaşımları ve görüşmeler sonucunda;

- ***Alan ile ilgili kuramsal bilgide -nispeten- sorun yaşanmadığı*** ancak zorlu yaşam olayları gibi hassas bir konuda *uygulama aşamasında hata yapmaktan büyük ölçüde çekinildiği,*
- Temel düzeyde yeterli bilgiye sahip olduğu düşünülse de ileri düzey müdahalede yetkinlik endişesi yaşandığı,
- Eğitimlerde pratikte kullanılacak bilgilere daha fazla gereksinim duyulduğu,

- Uygulama esnasında kurumsal desteği daha fazla almaya ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

Anketten elde edilen veriler sonucunda danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik sonuç ve öneriler;

- Rehber öğretmenlerin %91'inin yalnızca lisans mezunu olduğu görülmektedir. **PDR, EPH, psikoloji programları bazında, lisansta alınan derslerin teorik olması; uygulama derslerinde ise gündelik hayatta sıklıkla karşılaşılan sorunlar üzerinden danışma becerilerinin geliştirilmesi, lisans mezunlarının risk altındaki çocuklarla “ancak” sahada tanışmasına neden olmaktadır.** Bu nedenle rehber öğretmenler tarafından ek becerilere gereksinim duyulmaktadır.
- **Yapılan odak grup toplantılarındaki küçük grup paylaşımları ve görüşmelere göre elde edilen nitel veriler sonucunda ulaşılan “teorik bilgiyle alakalı -nispeten- sorun yaşanmaması ancak uygulama alanında ek eğitimlere gereksinim duyulması”, lisans düzeyinde verilen teorik bilgilerin pratikle yani uygulamalarla yeterli düzeyde beslenmemesi ile ilgili olabilir. Bu nedenle, alanda çocukla ve onun bakım vereniyle bire bir çalışan rehber öğretmenlerin “ek beceriler kazanma ve tazeleme eğitimleri”yle desteklenmelerinin söz konusu ihtiyacı karşılamada etkili olacağı ifade edilebilir. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen “Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı El Kitabı”nın güncellenerek eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, mevcut ihtiyacın kısa vadede giderilebilmesini sağlayabilecek önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir.**
- Rehber öğretmenlerin % 51'inin danışmanlık tedbiri uygulaması gerçekleştirilmemiş olduğu görülmektedir. Öyle olsa da mevcut mevzuatta, danışmanlık tedbirini uygulamakla görevli olan sosyal çalışma görevlilerinin arasında rehber öğretmenlerin de olduğu açıkça belirtilmektedir. **Danışmanlık tedbiri uygulamasını henüz gerçekleştirilmemiş olsalar da bu gruba giren rehber öğretmenler, haklarında danışmanlık tedbiri kararı alınmamış ancak risk altında olan çocuklarla her an için çalışma potansiyeline sahiptirler. Bu nedenle danışmanlık tedbir kararı uygulamasını gerçekleştirmiş olsun ya da olmasın tüm rehber öğretmenlerin konu bazında “iş başında”, “hizmetiçi” eğitimler almalıdır. Bu ihtiyaç, kendileri tarafından da dile getirilmektedir.**
- Rehber öğretmenlerin hiçbirini “çok yeterli” hissetmezken % 36,2'sinin “yeterli” hissettiği, % 35,6'sının bu konuda emin olmadığı, % 26,3'ünün kendini

“yetersiz” hissettiği, % 1,9’unun ise “çok yetersiz” hissettiği görülmektedir. ***Rehber öğretmenlerin % 35,6’sının uygulama becerisinde kendi yetkinliğinden emin olmaması*** da, kendilerini risk altındaki çocuklarla çalışmada yeterli hissetmemeleri ile ilişkilendirilebilir. Buradan hareketle, yalnızca uygulama gerçekleştiren rehber öğretmenlerin yalnızca % 36,2’sinin kendini yeterli gördüğü belirtilebilir. ***Bu bulgu, kanunla ihtilafa düşen ya da risk altında olan diğer çocuklarla çalışırken, rehber öğretmenlerin danışma becerilerinin de spesifik konularda geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen “danışmanlık tedbiri kararları uygulayıcı el kitabı” bu gerekliliği gidermede önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.***

- Rehber öğretmenlerin % 6’sının danışmanlık tedbiri ile ilgili bir hizmetiçi eğitime katıldığı, % 94’ünün ise konu kapsamında bir hizmetiçi eğitim almadığı görülmektedir. ***Bu bulgu üzerinden, rehber öğretmenlerin spesifik bir uygulama alanı olarak, risk altındaki çocuklara ve onların ebeveynlerine yönelik sunacakları danışmanlık hizmeti için eğitim almalarının gerekliliğinin altı çizilebilir.***
- Danışmanlık tedbiri konusunda hizmetiçi eğitim alan rehber öğretmenlerin % 59’unun bu eğitimleri hem bilgi verme hem de beceri kazandırma boyutlarında yeterli olarak gördükleri, % 41’inin ise bu çerçevede olumsuz görüşte oldukları görülmektedir. ***Bu çerçevede, her ne kadar eğitimleri henüz gerçekleştirilmemiş olsa da, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiş olan “Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı El Kitabı”nın bilgi verme ve beceri kazandırma boyutunda yeniden gözden geçirilmesinin bu olumsuz görüşü değiştirebileceği düşünülmektedir.***
- Rehber öğretmenler danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik özellikle, uygulama aşamasında yararlanabilecekleri en temel eğitim başlıkları üzerinde yoğunlaşmışlar, ihtiyaçlarını bu çerçevede betimlemişlerdir. Bu çerçevede, ***rehber öğretmenlerin, danışmanlık tedbiri kararları kendilerine geldiğinde öncelikle nitelikli bir uygulama planı hazırlayabilme becerisi kazanmak istedikleri, ardından, risk faktörlerine yönelik teorik bilgiyi pratikte nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenmek istedikleri ve süreç raporunu prosedüre uygun ve işlevsel bir şekilde yazabilmeyi öğrenmek istedikleri söylenebilir.***

Sonuç olarak, rehber öğretmenlerin danışmanlık tedbiri uygulamalarını gerçekleştirmekle yükümlü olmaları, onların bu hizmeti verme aşamasında

kurumsal olarak her kademedede desteklenmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığı'nın elinde, kendi personelinin kapasitesini güçlendirebileceği önemli bir kaynak bulunması, değerli bir fırsat olarak görülmektedir. Söz konusu "Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı El Kitabı"nın güncellenerek eğitimlerinin düzenlenmesi ile birlikte, araştırma sonucunda ortaya çıkan eğitim gereksinimlerinin önemli düzeyde giderileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, öncelikli olarak söz konusu materyalin, bu araştırmada elde edilen bulgular kapsamında revizyonu ve yaygınlaştırılması için eğitici ve uygulayıcı eğitimlerinin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Anketten elde edilen veriler sonucunda psikososyal müdahale uygulamalarına yönelik sonuç ve öneriler;

- Rehber öğretmenlerin % 50'sinin temel ya da ileri düzey psikososyal müdahale konusunda bir hizmetiçi eğitim aldığı, % 50'sinin ise bu eğitimlerden herhangi birini almadığı görülmektedir. **Bu bulgu üzerinden, MEB'e bağlı kurumlarda çalışan rehber öğretmenlerin yarısının, travmatik bir yaşantıya yönelik müdahale aşamasında salt lisans programında öğrenim görürken edindikleri bilgiler üzerinden hizmet sundukları söylenebilir. Özellikle, 1999'da yaşanan Marmara Depremi sonrasında MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak yayınlanan "Afetlerde Uygulanacak Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönergesi" ve 2002/11 Nolu Genelgelerin halen yürürlükte olması, tüm milli eğitim müdürlükleri nezdinde "psikososyal müdahale ekipleri"nin kurulmasını ve döngüsel olarak işlev göstermesini zaruri kılmaktadır. Travmatik yaşantıların öncesinde, kalındığı aşamada ve sonrasında gerçekleştirilmesi gereken her türlü müdahalenin nitelikli olabilmesi için konuya özgü eğitimlere duyulan ihtiyaç ortadadır. Bu bulgu üzerinden ise, bu ihtiyacın henüz tam anlamıyla giderilemediği görülmektedir. Bu nedenle merkezi ve yerel düzeyde, toplam rehber öğretmen sayısı, potansiyel güç ve imkânlar değerlendirilerek, temel ve ileri düzey psikososyal müdahale faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine yönelik uygulayıcı ve eğitici eğitimlerinin planlanması ve gerçekleştirilmesi oldukça önemli bir husus olarak değerlendirilebilir.**

- Rehber öğretmenlerin, psikososyal müdahale kapsamında % 45,7'sinin psikoeğitim (travma sonrası normal tepkiler), % 5,7'sinin debriefing (psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma), % 8,4'ünün sınıf temelli müdahale ve % 4,9'unun grupla psikolojik danışma (toparlanma tekniklerinin öğretilmesi) eğitimi aldığı ortaya konmaktadır. **Bu bulgu üzerinden, yaklaşık olarak her iki rehber öğretmenden birinin psikoeğitim eğitimini aldığı, diğer eğitimlerin ise oldukça kısıtlı sayıda rehber öğretmene verildiği söylenebilir.**
- Rehber öğretmenlerin % 46'sının temel düzey psikososyal müdahale eğitimi olan "psikoeğitim"i aldığı, % 54'ünün ise almadığı görülmektedir. Bu veri üzerinden, 1999 Marmara Depremi sonrası Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak uygulamalarına başlanan bir paket program olan psikoeğitimin henüz tam olarak yaygınlaştırılmadığı söylenebilir. **Travmatik yaşantılar sonrasında ortaya çıkan anormal tepkilerin normalleştirilmesi sürecinde psikososyal müdahale ekipleri tarafından sıkça kullanılan psikoeğitimi uygulama sertifikasına sahip olmayan rehber öğretmenlerin oranının % 54 olması sunulan hizmetin kapasitesi ve yetkinliği ile ilgili ipucu verir bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle ivedilikle yerel düzeyde psikoeğitim eğitimlerinin yaygınlaştırılmasının sunulan hizmetin kapasitesini ve yetkinliğini güçlendireceği düşünülmektedir.**
- Rehber öğretmenlerin yalnızca % 6'sının debriefing (psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma) eğitimi aldığı, % 94'ünün ise almadığı görülmektedir. Debriefing, travmatik yaşantının hemen sonrasında –en geç bir buçuk ay içerisinde– özellikle yetişkinlere yönelik uygulanması beklenen bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. **Söz konusu çalışma, travmatik yaşantının duygusal etkilerini anlamlandırarak sürecin irdelenmesine destek mahiyetinde olduğu için özellikle çocuklarla çalışan milli eğitim personelinin normalleşme süreci çerçevesinde önemli bir araç olarak vurgulanabilir. Bu nedenle, debriefing eğitimlerinin ivedilikle planlanarak gerçekleştirilmesinin ihtiyacı gidermede anlamlı bir girişim olacağı düşünülmektedir.**
- Rehber öğretmenlerin % 8'inin sınıf temelli müdahale eğitimi aldığı, % 92'sinin ise bu eğitimi almadığı görülmektedir. Sınıf temelli müdahale uygulamaları, ileri düzey psikososyal müdahale eğitimleri arasında yer almaktadır. Materyallerinin maliyetinin fazla olması ve uygulama sürecinin uzun olması nedeniyle 1999 Marmara Depremi'nin ardından kısa bir müddet uygulanmış ve sonrasında bu modülden vazgeçilmiştir. Buna rağmen halen, milli eğitim müdürlüklerinde görev yapan rehber öğretmenlerin bu modülle ilgili yetkinliğe sahip olması önemli bir

kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu veri üzerinden, **ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi alan personelin bilgilerinin güncel olarak web tabanlı bir izleme-değerlendirme sisteminde kayıtlı tutulması ve düzenli olarak yedeklenmesi önerilebilir.**

- Rehber öğretmenlerin % 5'inin grupla psikolojik danışma eğitimi aldığı, % 95'inin ise bu eğitimi almadığı görülmektedir. Desteklere rağmen henüz tam olarak travmanın etkisinden kurtulamamış bireylere yönelik gerçekleştirilen grupla psikolojik danışma (toparlanma tekniklerinin öğretilmesi) uygulamaları, psikososyal müdahale ekiplerinin ileri düzey destek sunmada kullandıkları önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. **Bu veri üzerinden, psikososyal müdahale ekiplerinin elini güçlendirmek için ivedilikle grupla psikolojik danışma eğitimlerinin yerel düzeyde verilebilmesinin sağlanması önerilebilir.**
- Temel ve ileri düzey psikososyal müdahale hizmetlerine katılan rehber öğretmenlerin, bu eğitimleri yeterli ya da yetersiz olarak açıklarken, **tecrübe ve yetkinlik** ana unsurları üzerinden değerlendirmede bulundukları söylenebilir. Bu çıkarım üzerinden, temel ve ileri düzey eğitim veren rehber öğretmenlerin özellikle zorlu yaşam olayları konusunda deneyim üzerinden yetkinlik kazanmalarının desteklenmesinin önemine atıfta bulunulabilir. Ayrıca, konu ile ilgili spesifik uygulamalarda bulunmuş olan rehber öğretmenlerin eğitici/formatör olarak yetiştirilebilmesi için “web tabanlı bir uygulayıcı havuzu”nun oluşturulması önerilebilir.
- Rehber öğretmenlerin psikososyal müdahale uygulamalarında % 60'ının kendini “çok yetersiz”, % 6,8'inin “yetersiz”, % 12,3'ünün yeterliliğini belirsiz, % 20,3'ünün “yeterli”, % 0,5'inin ise kendini “çok yeterli hissettiği” görülmektedir. Yeterliliğinden emin olmayan grubun da beklentileri tam anlamıyla karşılayamayacağı varsayıldığında kendini bu hizmeti sunmakta yeterli gören rehber öğretmenlerin % 20,8 olduğu ifade edilebilir. Bu bulgu, rehber öğretmenlerin beşte dördünün kendilerini yetersiz ya da kısmen yetersiz hissederek uygulamalarda bulunduklarını ortaya koymaktadır. Bu sonuçtan hareketle, psikososyal müdahale uygulamalarının niteliğinin sorgulanmasının gerekliliği vurgulanabilir. **Travmatik yaşantılar sonrasında gerçekleştirilen psikososyal müdahale hizmetleri, travmatize olmuş bireylerin normalleşmesine yönelik sunulan yardım faaliyetleri arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu hizmetleri sunan personelin, içerisinde bulunduğu ya da gerçekleştirdiği faaliyetlerde yeterli ve yetkin olması, ulaşılması amaçlanan sonuçlara erişimin güçlenmesi**

anlamına gelmektedir. Bu nedenle, psikososyal müdahale uygulamalarında bulunan rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmelerinin sağlanması için uygulayıcı eğitimlerinin kalitesinin artırılması; uygulayıcı eğitimi alan rehber öğretmenlerin belirli periyotlarda psikososyal müdahale kapsamında tazeleme eğitimleri almalarına olanak tanınması önerilmektedir.

- Rehber öğretmenlerin psikososyal müdahale uygulamalarında kendilerini yetersiz görme nedenlerinin salt temel düzey eğitimi alma, alınan eğitimin niteliğinin yetersizliği, prosedür bilgisi eksikliği ile deneyim ve kurumsal destek yoksunluğu olduğu söylenebilir. Bu çerçevede aşağıdaki işlemlerin gerçekleştirilmesinin rehber öğretmenlerin kendilerini daha yeterli hissetmelerine katkı sunabileceği varsayılabilir;
 - Rehber öğretmenlerin hem temel hem de ileri düzey psikososyal müdahale eğitimi almalarının sağlanması,
 - Verilen eğitimlerin yeniden gözden geçirilerek güncellenmesi,
 - Rehber öğretmenlerin tecrübe kazanmaları için onlara fırsatlar sunulması,
 - Sürece ilişkin standart prosedür bilgisinin aktarılması ve
 - Kurumsal desteğin samimiyetle verilmesi
- **Rehber öğretmenlerin eğitim gereksinimlerine bakıldığında;** rehber öğretmenler özellikle ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerine ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedir. **Buradan hareketle, psikososyal müdahale ekibinde yer alan rehber öğretmenlerin kapasitesinin güçlendirilmesi için mutlaka temel ve ileri düzey psikososyal müdahale eğitimlerinden geçirilmesi; belirli periyotlarla da müdahale esnasında dolaylı olarak kendilerine yarar sağlayabileceği diğer eğitimleri (stresle başetme, riskli davranışlar ve önleme, iletişim, çatışma çözme vb.) almaları önerilebilir.**

BİLGİ FORMU

EKLER

Ek 1 – Bilgi Formu

Bu form, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan rehber öğretmenler tarafından sunulan psikososyal müdahale hizmetleri ile danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik mevcut durumu ortaya koyarak, söz konusu çalışmaların kapasitesinin güçlendirilmesi için gerekli olan eğitim düzenlemelerini öngörmek için veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Formun, bahsi geçen iki uygulama alanında aynı anda çalışma yapmış olmasına bakılmaksızın, belirlenen rehber öğretmenler tarafından doldurulması beklenmektedir.

Sunduğunuz katkı için teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz.

Milli Eğitim Bakanlığı
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Çocuklara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi Koordinatörlüğü

1.Çalıştığınız il/ilçe

.....

2.Çalıştığınız okul/kurum

.....

3.Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

4.Yaşınız

() 20 ve altı

() 21-25

() 26-30

() 31-35

() 36-40

() 41-45

() 46-50

() 51 ve üstü

5.Lisans programından mezun olduğunuz yıl

.....

6.Milli Eğitim Bakanlığı'na “rehber öğretmen” olarak atandığınız yıl

.....

7.Mezun olduğunuz üniversite

.....

8.Mezun olduğunuz fakülte

.....

9.Mezun olduğunuz bölüm/anabilim dalı

.....

.....

10.Yüksek lisans / doktora programı

() Lisans programından mezunum

() Halen yüksek lisans eğitimine devam ediyorum

() Yüksek lisansımı tamamladım

() Halen doktora eğitimime devam ediyorum

() Doktora eğitimimi tamamladım

Eğer yüksek lisans eğitiminizi tamamladıysanız başlığı;

.....

.....

Eğer doktora eğitiminizi tamamladıysanız başlığı;

.....

.....

11'den 29.'ya kadar olan maddeler,
psikososyal müdahale hizmetleri ile
ilgilidir.

11.Lisans programında psikososyal müdahale, krize müdahale, zorlu yaşam olayları ile ilgili almış olduğunuz ders ya da derslerin isimlerini, niteliğini ve haftalık ders saatini yazınız.

Dersin Adı	Dersin Niteliği		Saati
	Teorik	Pratik	

12.Yüksek lisans ya da doktora programında psikososyal müdahale, krize müdahale, zorlu yaşam olayları ile ilgili almış olduğunuz ders ya da derslerin isimlerini, niteliğini ve haftalık ders saatini yazınız.

Dersin Adı	Dersin Niteliği		Saati
	Teorik	Pratik	

13. Atandığınız günden bu yana psikososyal müdahale hizmetleri ile ilgili temel veya ileri müdahale kapsamında bir hizmetiçi eğitim programına katıldınız mı?

() Evet, katıldım

() Hayır, katılmadım

Katılmadıysanız lütfen 19. sorudan itibaren formu yanıtlamaya devam ediniz.

14. Eğer katıldıysanız hangi eğitimleri aldınız?

() Psiko eğitim-Travma Sonrası Normal Tepkiler

() Debriefing- Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma

() Sınıf Temelli Müdahale Programı

() Grupla Psikolojik Danışma-Toparlanma Tekniklerinin Öğretilmesi

15. Aldığınız eğitimleri bilgi verme ve beceri kazandırma bağlamında değerlendiriniz.

a. Psiko eğitim-Travma Sonrası Normal Tepkiler Eğitimi bilgi verme boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

b. Psiko eğitim-Travma Sonrası Normal Tepkiler Eğitimi beceri kazandırma boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

c. Debriefing Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma bilgi verme boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

d. Debriefing Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma beceri kazandırma boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

e. Sınıf Temelli Müdahale Programı bilgi verme boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

f. Sınıf Temelli Müdahale Programı beceri kazandırma boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

g. Grupla Psikolojik Danışma-Toparlanma Tekniklerinin Öğretilmesi bilgi verme boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

h. Grupla Psikolojik Danışma-Toparlanma Tekniklerinin Öğretilmesi beceri kazandırma boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

16. Milli eğitim bünyesinde aldığınız eğitimleri yeterli ya da yetersiz olarak değerlendirmenizi etkileyen unsurlar nelerdir? Lütfen belirtiniz.

.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
17. Milli Eğitim bünyesinde aldığınız konu kapsamında başka eğitimler varsa lütfen belirtiniz.
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

18.Kendi imkânlarınız ile katıldığınız, psikososyal müdahale hizmetleri ile ilgili eğitimler varsa lütfen belirtiniz.
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

19.Psikososyal müdahale uygulamalarında daha iyi hizmet vermeniz için hangi eğitimleri almanız gerektiğini düşünüyorsunuz?
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
20.Psikososyal müdahale uygulamalarında daha başarılı olabilmeniz için sizce hangi konu başlıklarında yetkin olmanız gereklidir?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

21. Sizden, psikososyal müdahale hizmetleri ile ilgili beş gün 40 saatlik bir eğitim programı hazırlamanızı isteselerdi bu programı her bir gün sabah ve öğleden sonra olmak üzere konu başlıklarını belirleyerek nasıl yapılandırırdınız? Lütfen aşağıdaki tabloya görüş ve düşüncelerinizi işleyiniz.

1.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
2.gün, 8 saat

Sabah Öğleden sonra
3.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
4.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
5.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra

22.Bir psikososyal müdahale hizmetleri eğitiminde sizce “olmazsa olmaz” unsurlar nelerdir?

.....

.....

.....

[illegible]

23. Daha önceden gerçekleştirdiğiniz bir psikososyal müdahale uygulaması oldu mu?

☐ Evet, oldu

() Hayır, olmadı

*Olmadiysa lütfen 28. sorudan
cevaplamaya devam ediniz.*

24.Eğer olduysa uygulamalarınızı gerçekleştirdiğiniz odak grup hangisidir? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

☐ Çocuklar ☐ Ebeveynler

()Öğretmenler ()Yöneticiler

25.Eğer olduysa bu çalışmalar esnasında karşılaştığınız güçlüklerin neler olduğunu açıklayınız.

[illegible]

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

[illegible][illegible][illegible]

30'dan 46.'ya kadar olan maddeler, çocuk koruma kanunu kapsamında gerçekleştirilen danışmanlık tedbiri uygulamaları ile ilgilidir.

30.Lisans programında çocuk koruma, risk altındaki çocuklar, temel önleme, psikolojik danışma becerileri, aile rehberliği ve danışmanlığı ile ilgili almış olduğunuz ders ya da derslerin isimlerini, niteliğini ve haftalık ders saatini yazınız.

Dersin Adı	Dersin Niteliği		Saati
	Teorik	Pratik	

31.Yüksek lisans ya da doktora programında çocuk koruma, risk altındaki çocuklar, temel önleme, psikolojik danışma becerileri, aile rehberliği ve danışmanlığı ile ilgili almış olduğunuz ders ya da derslerin isimlerini, niteliğini ve haftalık ders saatini yazınız.

Dersin Adı	Dersin Niteliği		Saati
	Teorik	Pratik	

32.Atandığınız günden bu yana danışmanlık tedbiri ile ilgili bir hizmetiçi eğitim programına katıldınız mı?

() Evet, katıldım

() Hayır, katılmadım

Katılmadıysanız lütfen 37. sorudan itibaren formu yanıtlamaya devam ediniz.

33.Eğer katıldıysanız hangi eğitimleri aldınız?

Düzenleyen Kurum	Eğitimin Niteliği		Saati					
	Teorik	Pratik						

Eğitimin Adı						
--------------	--	--	--	--	--	--

34.Aldığınız eğitimleri bilgi verme ve beceri kazandırma bağlamında değerlendiriniz.

a. bilgi verme boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

b. beceri kazandırma boyutu

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

35.Milli Eğitim bünyesinde aldığınız bu eğitimleri yeterli ya da yetersiz olarak değerlendirmenizi etkileyen unsurlar nelerdir? Lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

36.Kendi imkânlarınız ile katıldığınız, danışmanlık tedbiri uygulama

becerisi ile ilişkilendirebileceğiniz eğitimler varsa lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

37.Danışmanlık tedbiri uygulamalarında daha iyi hizmet vermeniz için hangi eğitimleri almanız gerektiğini düşünüyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

38.Danışmanlık tedbiri uygulamaları sırasında daha başarılı olabilmeniz için sizce hangi konu başlıklarında yetkin olmanız gereklidir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

39. Sizden, danışmanlık tedbiri uygulamaları ile ilgili beş gün 40 saatlik bir eğitim programı hazırlamanızı isteselerdi bu programı her bir gün sabah ve öğleden sonra olmak üzere konu başlıklarını belirleyerek nasıl yapılandırırdınız? Lütfen aşağıdaki tabloya görüş ve düşüncelerinizi işleyiniz.

1.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
2.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
3.gün, 8 saat Sabah Öğleden sonra
4.gün, 8 saat

Sabah

Öğleden sonra

5.gün, 8 saat

Sabah

Öğleden sonra

40.Danışmanlık tedbiri uygulama becerilerinin geliştirildiği bir eğitiminde sizce “olmazsa olmaz” unsurlar nelerdir?

41. Daha önceden gerçekleştirdiğiniz bir danışmanlık tedbiri uygulaması oldu mu?

() Evet, oldu

() Hayır, olmadı

Olmadıysa lütfen 45. sorudan cevaplamaya devam ediniz.

42.Eğer olduysa bu çalışmalar esnasında karşılaştığınız güçlüklerin neler olduğunu açıklayınız.

43.Uygulamalar sırasında kendinizi ne düzeyde yeterli hissettiniz?

Çok yeterli	Yeterli	Emin değilim	Yetersiz	Çok Yetersiz

44.Kendinizi hissettiğiniz yeterli ya da yetersiz olma durumunun temel nedenlerini belirtiniz.

45.Danışmanlık tedbiri ile ilgili düzenlenecek olan eğitimlere yönelik risk faktörleri sizce nelerdir?

Ek 2 – Odak Grup Toplantılarına Ait Program

1.Gün	
Saat	Faaliyet
09:00-09:15	Açılış, tanışma
09:15-09:45	MEB bünyesinde gerçekleştirilen psikososyal müdahale hizmetleri, mevcut durum aktarımı, <i>sunum</i>
09:45-10:30	Yerelde sunulan –il-ilçe bazında–psikososyal müdahale hizmetleri SWOT Analizi <i>küçük grup çalışması</i>
10:30-11:00	Ara
11:00-12:00	Psikososyal müdahale hizmetlerinde işlem basamakları, <i>sunum</i>
12:00-13:00	Yemek arası
13:00-13:45	Riskleri önlemede psikososyal müdahale uygulamaları, <i>sunum</i>
13:45-14:30	“Daha nitelikli bir hizmet için eğitim gereksinimlerim” <i>küçük grup çalışması</i>
14:30-15:00	Ara
15:00-16:00	Her türlü şiddetten arınık bir okul için topluma yönelik destekleyici ek materyal geliştirme, <i>küçük grup çalışması</i>
16:00-16:30	Günün değerlendirilmesi, kapanış
2.Gün	
Saat	Faaliyet
09:00-09:45	Danışmanlık tedbiri uygulamalarında mevcut durum, <i>sunum</i>
09:45-10:30	Danışmanlık tedbiri uygulama örnekleri, SWOT Analizi <i>küçük grup çalışması</i>
10:30-11:00	Ara
11:00-12:00	Danışmanlık tedbirinde uygulama ve raporlama süreci, <i>sunum ve küçük grup çalışması</i>
12:00-13:00	Yemek arası
13:00-14:00	“Daha nitelikli bir hizmet için eğitim gereksinimlerim” <i>küçük grup çalışması</i>
14:00-15:00	Her türlü şiddetten arınık bir okul için anne babalara yönelik destekleyici ek materyal geliştirme, <i>küçük grup çalışması</i>
14:30-15:00	Ara
15:00-16:00	Her türlü şiddetten arınık bir okul için anne babalara yönelik destekleyici ek materyal geliştirme, <i>küçük grup çalışması -devam-</i>
16:00-16:30	Genel değerlendirme ve kapanış

**Ek 3 - 16-17 Ocak 2014 Adana
Odak Grup Toplantısına Katılan Rehber Öğretmen listesi**

	Adı-Soyadı	İli	Okulu/Kurumu
1	Emine Erol	Adana	Seyhan Rehberlik Araştırma Merkezi
2	Zeliha Güngör	Adana	Seyhan Rehberlik Araştırma Merkezi
3	İlyas Çevirgen	Adana	Yüreğir Rehberlik Araştırma Merkezi
4	Mustafa Ongur	Adana	Seyhan Rehberlik Araştırma Merkezi
5	Suat Erduran	Adana	Yüreğir Rehberlik Araştırma Merkezi
6	Hacı Daşdan	Çorum	Çorum Atatürk İlkokulu
7	İsmail Zurnacı	Çorum	Çorum Danişment Gazi Ortaokulu
8	Kürşat Değirmenci	Çorum	Çorum Rehberlik Araştırma Merkezi
9	Ömer Çatar	Çorum	Çorum Buharaevler Kız Meslek Lisesi
10	Mahmut Yaser Mert	Çorum	Çorum Rehberlik Araştırma Merkezi
11	Hasan Altunöz	Kayseri	Ayfer İsmail Şahbaz Ortaokulu
12	Halil Öztürk	Kayseri	Kayseri Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
13	Muharrem Eroğlu	Kayseri	Melikgazi Rehberlik Araştırma Merkezi
14	Orhan Altuner	Kayseri	Bülent Altop Ortaokulu
15	Rahmi Danişment	Kayseri	Kocasinan Rehberlik Araştırma Merkezi
16	Aydın Uygun	Konya	Selçuklu Rehberlik Araştırma Merkezi
17	Erol Candan	Konya	Düden Anadolu Lisesi
18	Fadime Cankurt	Konya	Şehit Ahmet Yılmaz İlkokulu
19	İlhan Yılmaz	Konya	Ereğli Rehberlik Araştırma Merkezi
20	Şule Özzeybek	Konya	Çatalhöyük Munise Lütfi Onat İlkokulu
21	Hakan Baz	Mersin	Anamur Rehberlik Araştırma Merkezi
22	Ömer Bestami Muku	Mersin	Erdemli Rehberlik Araştırma Merkezi
23	Ali Çelik	Mersin	Silifke Rehberlik Araştırma Merkezi
24	Yasin Erdem	Mersin	Tarsus Rehberlik Araştırma Merkezi
25	Zeliha Karadağ	Mersin	Akdeniz Rehberlik Araştırma Merkezi

Ek 4 – 23-24 Ocak 2014 Elazığ
Odak Grup Toplantısına Katılan Rehber Öğretmen listesi

	Adı-Soyadı	İli	Okulu/Kurumu
1	Selvi Öncel	Diyarbakır	İMKB Hattat Hamid Aytaç Ortaokulu
2	Refik Ceylan	Diyarbakır	Gaffar Okkan Anadolu Lisesi
3	Mehmet Çelik	Diyarbakır	Bağlar Rehberlik ve Araştırma Merkezi
4	Şehmus Tekin	Diyarbakır	Sur Rehberlik ve Araştırma Merkezi
5	Mehmet Murat Bayancuk	Diyarbakır	Çınar Rehberlik ve Araştırma Merkezi
6	Yasin Uçar	Elazığ	Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezi
7	Serap Bostan	Elazığ	Mehmetçik İlkokulu
8	Ali Ateş	Elazığ	Mehmet Koloğlu Anadolu Lisesi
9	Didem Yılmaz	Elazığ	Bahçekapı İlkokulu
10	Levent Sancar	Elazığ	Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezi
11	Abdülhakim Zafer	Erzurum	Erzurum Rehberlik ve Araştırma Merkezi
12	Abdurrahman Akgün	Erzurum	Başöğretmen İlkokulu
13	Lokman Koçak	Erzurum	Kültür Kurumu İlkokulu
14	Serhat Aybar	Erzurum	Osman Gazi Ortaokulu
15	Sabri Özdemir	Gaziantep	Şahinbey Rehberlik ve Araştırma Merkezi
16	İbrahim Göncü	Gaziantep	Hacı Lütfiye Şireci Rehberlik ve Araştırma Merkezi
17	Musab Kırca	Gaziantep	Şahinbey Rehberlik ve Araştırma Merkezi
18	Doğan Altun	Gaziantep	Şahinbey Rehberlik ve Araştırma Merkezi
19	Muhittin Güneş	Gaziantep	Şahinbey Rehberlik ve Araştırma Merkezi
20	Ali İhsan Nacak	Gaziantep	Şahinbey Rehberlik ve Araştırma Merkezi
21	Alaaddin Demircan	Malatya	Kız Teknik ve Meslek Lisesi
22	Seydi Gören	Malatya	Malatya Rehberlik ve Araştırma Merkezi
23	Mahmut Kaykı	Malatya	Malatya Rehberlik ve Araştırma Merkezi
24	Ahmet Duman	Malatya	Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü
25	Kazım Çakmak	Malatya	Beydağı A.K.E Anadolu Lisesi

Bu yayın Avrupa Birliđi'nin mali desteğiyle hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği tamamen Danışmanın sorumluluğundadır ve Avrupa Birliđinin görüşlerini yansıtmamaktadır.